

Susținerea inovării pentru recuperarea decalajelor de dezvoltare existente între regiunile României: Raport de analiză privind regimul Proprietății Intelectuale

Mai 2021

*NOTA: Acest raport prezintă analiza efectuată de echipa Băncii Mondiale
pe baza legislației în vigoare la data de 26 mai 2021.*

THE WORLD BANK

CUPRINS

A. REZUMAT.....	4
B. INTRODUCERE	6
C. PREZENTARE DE ANSAMBLU A SITUAȚIEI ACTUALE – STRATEGIILE NAȚIONALE DIN DOMENIUL CERCETARE-DEZVOLTARE.....	7
D. SURSE DE FINANȚARE PENTRU CREAREA DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ.....	9
E. REGIMUL JURIDIC AL PROPRIETĂȚII INTELECTUALE.....	15
F. GESTIONAREA/ADMINISTRAREA PROPRIETĂȚII INTELECTUALE.....	23
G. COMERCIALIZAREA PROPRIETĂȚII INTELECTUALE.....	23
H. ACȚIUNI ȘI POTENȚIALE ÎMBUNĂTĂȚIRI VIITOARE.....	29
ANEXA 1. DEFINIȚII ALE TERMENILOR ȘI LEGISLAȚIA ROMÂNĂ.....	34
ANEXA 2. REGULI GENERALE APLICABILE PERSONALULUI DIN DOMENIUL CERCETARE-DEZVOLTARE.....	38

A. REZUMAT

În cadrul unui proiect mai amplu conceput să susțină inovarea pentru recuperarea decalajelor de dezvoltare existente între regiunile României, o echipă din cadrul Grupului Băncii Mondiale (GBM) derulează în prezent un Program de Consolidare Instituțională prin Transfer Tehnologic (TTIBP). Scopul acestui program este acela de a sprijini oficiile de transfer tehnologic (OTT-uri) sau structurile similare din cadrul organizațiilor publice de cercetare (OPC-uri), cum ar fi Universitățile și Institutetele Naționale de Cercetare (așa cum sunt acestea definite în cele ce urmează) să-și consolideze capacitatea prin intermediul unei evaluări a cadrului instituțional, legal și organizatoric în care operează acestea.

Pe parcursul fazei inițiale a TTIBP, echipa Grupului Băncii Mondiale, autoritățile de dezvoltare regională (ADR-urile) și OTT-urile au identificat o înțelegere defectuoasă a regimului juridic al proprietății intelectuale (PI) ca reprezentând constrângerea majoră pentru activitățile de cercetare și dezvoltare (C&D) ale OPC-urilor, precum și pentru comercializarea PI generate de OPC-uri în general, toate acestea având un impact asupra eficacității OTT-urilor legate de sprijinirea acestor activități în particular.

Acest studiu urmărește completarea acestei lacune identificate în legătură cu cunoașterea regimului PI și a legislației relevante care are impact asupra OPC-urilor. Categoria vizată de acesta constă din ecosistemul de cercetare și inovare din România, incluzând ADR-urile, OPC-urile, OTT-urile, precum și, desigur, echipele de cercetare.

Acest studiu conturează elementele primare ale regimului PI: (1) obiectivele legislației naționale care reglementează PI, (2) sursele de finanțare destinate dezvoltării PI, (3) reglementările și regulamentele referitoare la drepturile de PI și la managementul acestora în cadrul OPC-urilor și (4) modalitatea în care poate fi comercializată PI de către OPC-uri. Acesta se încheie cu o discuție referitoare la următoarele măsuri legate de creșterea eficienței comercializării PI de către OPC-uri, inclusiv la potențialele îmbunătățiri aduse reglementărilor locale existente care ar putea fi implementate de universități sau posibile modificări aduse legislației existente

care ar putea fi adoptate de autoritățile de reglementare.

Principalele concluzii ale studiului sunt următoarele:

CADRUL LEGAL

În pofida mai multor demersuri legislative de îmbunătățire a acestuia, cadrul legal care reglementează activitățile de C&D din cadrul Universităților și INC-urilor rămâne în continuare dispersat și ambiguu.¹ Deși cadrul legal pune într-adevăr bazele pentru crearea unui mediu adecvat pentru încurajarea Universităților și INC-urilor de a avea o colaborare mai extinsă cu sectorul privat, o analiză atentă a revelat foarte adesea o lipsă de detaliu, de corelare, precum și de coerență între diferite acte normative, statute și reglementări interconectate din diferite domenii care guvernează regimul juridic al PI, cum ar fi actele normative specifice referitoare la PI, statutele privind finanțarea și asigurarea resurselor de finanțare, pachetul legislativ referitor la educația națională, precum și strategiile PI implementate la nivel național.

Legislația din domeniul PI din România este adesea formulată în mod ambiguu, suferă de o lipsă de referințe încrucișate clare și necesită o corelare și o cunoaștere aprofundată a unui volum considerabil de alte acte normative existente, din diverse alte domenii, fapt care o face dificil de înțeles și de aplicat în lipsa accesului la expertiză specializată. Principalele acte normative, cum ar fi Ordonanța privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică și Legea educației naționale, trebuie lecturate prin corelare cu mai multe alte acte normative de drept public și privat, cum ar fi cele referitoare la gestionarea fondurilor publice și a fondurilor europene, regulamentele aplicabile personalului din domeniul învățământului și cercetării, precum și o serie de norme mai specifice privind PI care abordează fiecare subiect în parte din domeniul PI (cum ar fi Legea privind drepturile de autor, Legea privind brevetele de invenție etc.). Acest lucru necesită un efort intens și expertiză tehnică de înaltă calificare, expertiză care e posibil să nu fie accesibilă OTT-urilor în absența unei expertize juridice solide și

¹ Am enumerat în Anexa 1 întreaga legislație analizată în scopul prezentului raport.

specializate în toate domeniile menționate mai sus. De exemplu, în ceea ce privește modalitatea de reglementare a PI asupra rezultatelor activităților de C&D ("Rezultatele") și modalitatea în care Universitățile și INC-urile pot valorifica efectiv această PI, legislația aplicabilă conține de regulă o prevedere care are următorul cuprins "se va aplica legislația specială în vigoare". Această formulare lasă mult loc pentru incertitudini legate de momentul și situația în care apare răspunderea, în special în absența unei opinii juridice din partea unui expert (care lipsește în general, așa cum se specifică în cadrul rapoartelor referitoare la vizitele la fața locului ale echipei GBM).

Drept urmare, pe ansamblu, regimul juridic al PI pare a fi dificil de explorat de către oficiile de transfer tehnologic ("OTT-uri"). Pentru depășirea acestei dificultăți, există trei (3) tipuri principale de direcții de acțiune: (a) o acțiune direcționată la nivel local, care urmează a fi implementată de Universități și INC-uri, care pot elabora un document de tipul "Cele mai bune practici" sau un Ghid care să cuprindă toate măsurile necesare pentru deconstruirea regimului juridic al PI și asigurarea unei transparente, clarități și previzibilități crescute, (b) o acțiune direcționată la nivel național, o inițiativă de armonizare a întregii legislații aplicabile și de consolidare a acesteia într-un document-cadru destinat reglementării unitare și coerente a sectorului sau (c) o abordare mixtă, aceasta însemnând că acțiunea ar trebui direcționată atât la nivel local cât și la nivel național în vederea eficientizării și consolidării cadrului legislativ și a facilitării aplicării acestuia.

POLITICA NAȚIONALĂ

Elaborarea unei politici naționale ar putea stimula comercializarea proprietății intelectuale. În acest sens, este necesară angajarea principalilor factori implicați. Normele metodologice pentru acreditarea, evaluarea și managementul Universităților și al INC-urilor, precum și cele privind schemele de finanțare sunt elaborate de multiple organisme sau autorități consultative, care funcționează în subordinea Ministerului Educației și Cercetării. Aceste organisme consultative ar putea fi sprijinite în următoarele scopuri: (i) clarificarea standardelor aplicabile managementului și exploatarei comerciale a PI și a Rezultatelor prin intermediul legislației secundare, și (ii) încurajarea adoptării unei

abordări mai profitabile în ceea ce privește activitățile economice urmărite de Universități și INC-uri prin consolidarea rolului acestora în cadrul procedurilor de acreditare și evaluare. Aceste măsuri ar putea constitui o modalitate eficientă și rapidă de creare a unei politici naționale armonizate.

RESURSE ALOCATE ÎN MOD SPECIFIC PI:

Ecosistemul românesc de cercetare ar putea beneficia de accesul la resurse de know-how specifice domeniului IP, care să includă ghiduri și accesarea platformelor online existente. În ultimii ani, au fost create mai multe platforme online pentru domeniul C&D (cum ar fi BrainMap, EURAXESS, UDIManager, ERRIS sau ReNITT). Aceste platforme ar putea fi unificate și utilizate în scopul diseminării de know-how, de cele mai bune practici în domeniul PI, al asigurării unei comunicări eficiente între organismele de reglementare și Universități și INC-uri, creând astfel o abordare unitară la nivel național a gestionării și exploatarei comerciale a Rezultatelor.

Universitățile și INC-urile ar putea beneficia de existența unei Politici clare, cuprinzătoare și coerente privind proprietatea intelectuală, care să fie utilizată în scopul comercializării PI în cadrul sectorului privat.

INSTRUIREA ÎN DOMENIUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Introducerea Proprietății Intelectuale ca disciplină în cadrul programei de învățământ a universităților și organizarea unor ateliere de lucru dedicate domeniului Proprietății Intelectuale pentru personal ar putea contribui la creșterea nivelului de înțelegere al tuturor factorilor implicați în activitățile de generare și comercializare a Proprietății Intelectuale.

B. INTRODUCERE

CONSIDERAȚII PRELIMINARE

C&D reprezintă principalele activități care generează cunoaștere și progres economic și social și care sunt sprijinite de statul român potrivit Constituției României.²

Guvernul României, prin Ministerul Educației și Cercetării,³ promovează, sprijină, dezvoltă și stimulează activitățile de cercetare-dezvoltare de interes național prin adoptarea unor politici la nivel național, precum și prin finanțarea acestor activități din fonduri publice.⁴

SUBIECȚII VIZAȚI DE ANALIZĂ

Sistemul național de C&D din România include mai multe categorii de factori implicați, dintre care instituțiile publice pot fi grupate în două categorii principale:

- 1. Instituțiile de învățământ superior** – instituții publice non-profit, apolitice, cu personalitate juridică, organizate sub formă de universități, academii de studii, institute, entități de învățământ superior publice, private sau profesionale și de alte astfel de instituții.⁵ În sensul prezentei analize, în cele ce urmează, vom denumi aceste instituții de învățământ superior "Universități;" și
- 2. Institutele naționale de cercetare** – institute, centre sau entități publice de cercetare-dezvoltare, fie autonome fie aflate în subordinea academiilor naționale, înființate în cadrul altor instituții publice, companii de stat și/ sau Universități sau înființate pe baza tratatelor de cooperare internațională, care activează integral sau parțial în domeniul cercetării-dezvoltării.⁶ Acestea

² Articolul 1 din Ordonanța de Guvern nr. 57 din data de 16 august 2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică ("Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică").

³ Este demn de menționat faptul că denumirea Ministerului Educației a fost modificată de mai multe ori de-a lungul anilor. Pentru coerență, vom face referire la acesta sub denumirea de "Ministerul Educației și Cercetării".

⁴ Articolele 3 și 4 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

⁵ În conformitate cu articolul 114 din Legea Educației Naționale nr. 1/2011 ("Legea Educației Naționale").

⁶ Articolul 7 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

sunt organizate fie sub formă de entități cu personalitate juridică fie sub formă de unități de cercetare fără personalitate juridică.⁷ În scopul prezentei analize, în cele ce urmează, vom denumi aceste entități "INC-uri."

SCOPUL ANALIZEI

Scopul analizei constă din prezentarea unei imagini de ansamblu din perspectivă juridică a gestionării și comercializării Rezultatelor din sectorul public, pentru a vedea dacă anumite obstacole de ordin juridic împiedică circuitul liber al exploatarea comercială a Proprietății Intellectuale derulate pe bază de contracte de finanțare implicând fonduri publice sau mixte, astfel cum sunt acestea definite mai jos. Analiza are în vedere modul în care este privit acest proces din diferite perspective, cum ar fi finanțarea, legislația specifică domeniului PI sau din perspectiva legislației privind educația națională, toate acestea putând influența în mod direct sau indirect abordarea instituțiilor publice în relația cu Proprietatea Intellectuală, precum și administrarea și exploatarea eficientă a Rezultatelor.

O astfel de prezentare de ansamblu a contextului juridic este utilă atât pentru sectorul public cât și pentru cel privat. În particular:

- **sectorul public** ar trebui să clarifice modalitatea în care Universitățile și INC-urile generează, administrează și pot comercializa Proprietatea Intellectuală și să aibă o imagine clară asupra cadrului legal aplicabil;
- **sectorul privat** ar trebui să cunoască în mod clar modalitatea în care poate obține Proprietate Intellectuală de la Universități și INC-uri și modalitatea în care ar putea colabora sub aspect comercial cu aceste entități pentru a crea Proprietate Intellectuală.

⁷ Articolul 81 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

C. PREZENTARE DE ANSAMBLU A SITUAȚIEI ACTUALE – STRATEGIILE NAȚIONALE DIN DOMENIUL CERCETARE- DEZVOLTARE

Privind de sus în jos, activitățile de cercetare-dezvoltare desfășurate de Universități și INC-uri au fost guvernate de trei documente strategice.

1. Strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare 2014-2020 (“Strategia Națională CDI”), care subliniază nevoia de investiții în infrastructura națională de C&D, precum și de instrumente adecvate pentru transfer tehnologic.⁸ În particular, Strategia Națională CDI urmărește:

- dezvoltarea capacității instituțiilor publice de a valorifica Rezultatele, facilitarea accesului la servicii suport și de vânzări în domeniul inovării, precum și stimularea creării și valorificării Proprietății Intelectuale,⁹
- consolidarea unei infrastructuri eficiente de resurse umane, în vederea realizării transferului tehnologic și a valorificării Rezultatelor obținute de Universități, crearea unor platforme de tranzacționare pentru cererea și oferta de Proprietate Intelectuală, punerea la dispoziție a unui personal cu înaltă calificare, pe bază de angajare temporară sau transfer, pentru încurajarea transferului tehnologic de la Universități către societățile private din domeniul C&D,¹⁰
- crearea unui cadru pentru studiile de doctorat care vizează domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, inclusiv prin definirea unei părți importante din subiectele de

cercetare destinate programelor de studii finanțate din fonduri publice, în concordanță cu implementarea pe scară largă a Principiilor formării doctorale inovatoare emise de Comisia Europeană,

- creșterea capacității sectorului public de identificare a propriilor nevoi de inovare, de efectuare de studii de cercetare la cerere, susținută de organismele publice direct interesate de Rezultate, de achiziții publice și de monitorizare a noilor tehnologii sau a celor în curs de dezvoltare în cadrul unui obiectiv național,¹¹
- susținerea cercetării fundamentale și de frontieră,
- stimularea accesului la cercetare științifică al tuturor organizațiilor din domeniul cercetării, precum și încurajarea publicării Rezultatelor în standardul “(de aur) privind liberul acces”, în conformitate cu liniile directoare ale Comisiei Europene.¹² Este demn de menționat faptul că liniile directoare ale Comisiei Europene privind liberul acces nu interferează cu valorificarea comercială a rezultatelor cercetării, deoarece acestea nu stabilesc o obligație privind publicarea Rezultatelor, cercetătorii având libertatea de a decide dacă doresc să publice anumite rezultate sau nu, iar decizia cu privire la valorificarea comercială a rezultatelor (de ex., prin intermediul brevetelor de invenții sau în alt mod) este luată înainte de publicare (beneficiind sau nu de acces liber).¹³

2. Planul național de cercetare, dezvoltare și inovare pe perioada 2015-2020 (“Planul Național CDI”), care constă din două programe ce urmăresc dezvoltarea

⁸ Aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 929/2014 (“Strategia Națională CDI”), disponibilă la adresa <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/policy-document/macroregiunea-doi/national-strategy-research-development-and-innovation-2014-2020>, accesată ultima oară la data de 8 iunie 2020.

⁹ Strategia Națională CDI, subsecțiunea 3: 4.1.3 Administrarea proprietății intelectuale.

¹⁰ Strategia Națională CDI, subsecțiunea 3: 4.2.3 Infrastructura de transfer și incubatoarele de inovație.

¹¹ Strategia Națională CDI, secțiunea 3: 4.3 Soluții inovatoare pentru sectorul public.

¹² Strategia Națională CDI, secțiunea 4: 4.4. Cercetare fundamentală și de frontieră

¹³ Nota Comisiei Europene referitoare la accesul la publicațiile și datele din baza de date Orizont 2020, disponibilă la adresa http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/background-paper-open-access-october-2012_en.pdf, accesată ultima oară la data de 08.06.2020.

sistemului național C&D și creșterea competitivității economice a României prin intermediul C&D și stabilește criterii precum aplicarea brevetelor de invenții și a rezultatelor de Proprietate Intelectuală în cadrul indicatorilor de performanță.¹⁴ Necesarul de finanțare, rezultatele estimate aferente acestuia, precum și monitorizarea și evaluarea proiectelor și programelor de C&D incluse în Planul Național CDI sunt stabilite/efectuate de către autoritățile contractante.¹⁵

3. Strategia națională a României pentru dezvoltare durabilă 2030, care implementează Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Organizației Națiunilor Unite prevede următoarele obiective cu privire la C&D:

- stimularea economiei digitale, în particular, precum și a investițiilor industriale în domenii profitabile, care valorifică rezultatele demersurilor naționale din domeniul cercetării-dezvoltării-inovării și care abordează piețe stabile și în curs de creștere;
- consolidarea cercetării științifice și modernizarea capacităților tehnologice din sectoarele industriale prin stimularea inovației și creșterea semnificativă a numărului de angajați din domeniul cercetării și dezvoltării și prin creșterea cheltuielilor publice și private destinate cercetării și dezvoltării;
- înființarea Consiliului Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă, organism consultativ alcătuit din profesioniști din domeniul științific și academic, reprezentanți ai pieței de afaceri și parteneri din cadrul societății civile numiți de primul ministru pe un mandat de trei ani, care acordă consiliere și asistență științifică și tehnică

pentru implementarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă. Printre alte atribuții, acest consiliu elaborează propuneri, documentații și metodologii pentru implementarea Strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă 2030, inclusiv prin inițiative legislative, pentru a oferi sprijin și consiliere cu privire la abordările inovatoare ale dezvoltării durabile.¹⁶

Este important de subliniat faptul că, dintr-o perspectivă strict legată de formularea textului juridic, legislația aplicabilă prevede faptul că Universitățile și INC-urile care beneficiază de finanțare de la guvern „sunt obligate să realizeze transfer tehnologic și să adopte măsuri organizatorice și manageriale eficiente bazate pe cele mai bune practici existente la nivel global.”

În afară de aceasta, Universităților și INC-urilor li se impune să (a) raporteze anual către ANCSI (Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare) a Rezultatele obținute de acestea și nivelul de performanță științifică (impactul social și economic al acestor Rezultate trebuie făcut public prin orice mijloace posibile, în vederea unei distribuiri mai ample în rândul publicului), și (b) să înființeze departamente de marketing pentru a îmbunătăți aplicabilitatea la scară industrială a Rezultatelor cercetării.

Cercetarea științifică, dezvoltarea, inovarea și transferul tehnologic, precum și diseminarea și valorificarea Rezultatelor unor astfel de activități sunt prevăzute în cadrul obiectivelor sistemului de învățământ superior.¹⁷

Activitățile de cercetare și dezvoltare reprezintă o prioritate națională. Acestea pot fi desfășurate de entități publice ori private și/sau de persoane fizice, în mod individual sau prin colaborare, iar persoanele implicate beneficiază de garanțiile prevăzute de legislația privind Proprietatea Intelectuală – astfel cum se detaliază în Anexa I – dreptul la beneficii în legătură cu Rezultatele, pe bază contractuală, și un drept de prim refuz de a fi contractat pentru continuarea activităților

¹⁴ Aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 583/2015 ("Planul Național CDI").

¹⁵ Articolul 3 din Norma metodologică privind contractarea, finanțarea, monitorizarea și evaluarea programelor, proiectelor de cercetare-dezvoltare și inovare și a acțiunilor cuprinse în Planul național de cercetare-dezvoltare și inovare, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 1265/2004.

¹⁶ Articolul 3 din Hotărârea de Guvern 114/2020 privind constituirea Consiliului Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă

¹⁷ Articolul 117 din Legea Educației Naționale.

de cercetare-dezvoltare derulate de acestea asupra unei anumite tematici, valorificarea Rezultatelor acestora sau participarea la transferul de tehnologie.¹⁸

Cadrul legislativ care reglementează domeniul Proprietății Intelectuale este prezentat în Anexa 1 de mai jos.

D. SURSE DE FINANȚARE PENTRU CREAREA DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

FINANȚAREA PUBLICĂ – CONSIDERAȚII GENERALE

Un cadru legal diferit se aplică Rezultatelor obținute de Universități și INC-uri iar acesta depinde de sursele de finanțare (dacă finanțarea este acordată prin intermediul autorităților publice centrale sau locale).

Atât finanțarea de la bugetul central cât și cea de la bugetele locale se acordă Universităților și INC-urilor numai în conformitate cu bugetul aprobat al fiecărei instituții. Organismele de conducere din cadrul Universităților¹⁹ și INC-urilor²⁰ sunt responsabile și răspunzătoare pentru gestionarea finanțării de la bugetul de stat, iar cheltuielile trebuie să fie strict legate de activitatea respectivelor instituții publice și "în conformitate cu prevederile legale."²¹ Poate fi atrasă răspunderea penală, administrativă și civilă pentru încălcarea mai multor legi publice aplicabile în domeniul administrării fondurilor publice în cadrul OPC-urilor.²²

18 Articolele 3 și 5 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică

19 Rectorul este responsabil pentru gestionarea finanțării publice, în conformitate cu articolul 213 alin. 6 din Legea Educației Naționale și cu articolul 22 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale. Senatul universității este responsabil pentru aprobarea bugetului universității.

20 Directorul general al unui INC este ordonatorul de credite responsabil de administrarea fondurilor publice. Bugetul unui INC este aprobat de membrii Consiliului de Administrație al acestuia numiți de ministrul coordonator și aprobați de autoritatea națională pentru cercetare-dezvoltare și inovare, în conformitate cu articolul 9 din Hotărârea de Guvern nr. 637/2003 pentru aprobarea Regulamentului - cadru de organizare și funcționare a institutelor naționale de cercetare -dezvoltare, astfel cum a fost modificată și completată prin Hotărârea de Guvern nr. 481/2019.

21 Articolul 20 și articolul 22 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice "Legea finanțelor publice".

22 Legea finanțelor publice, Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, Codul penal român.

Administratorilor de fonduri publice – în acest caz organismele de conducere ale Universităților /INC-urilor – li se impune să asigure un management financiar corespunzător, prin utilizarea eficientă a resurselor (obținerea celor mai bune rezultate posibile cu resursele alocate), precum și generarea de venituri proprii de către Universități și INC-uri și să asigure o bună administrare a fondurilor publice.²³ Ordonatorii de credite din sectorul public sunt responsabili pentru cinci componente de control managerial intern: mediul de control, managementul performanței și al riscurilor, activitatea de control, informare și comunicare, evaluare și audit.²⁴

Curtea de Conturi efectuează audituri la toate autoritățile și instituțiile publice care administrează fonduri publice, precum și fonduri europene nerambursabile, activitatea sa principală constând din auditarea (i) corectitudinii și caracterului real al declarațiilor financiare; (ii) evaluarea sistemelor de management și control ale autorităților din domeniul finanțelor publice; (iii) utilizarea fondurilor publice în conformitate cu destinația prestabilită a acestora; (iv) calitatea managementului economico-financiar; (v) economicitatea, eficiența și eficacitatea utilizării fondurilor publice.²⁵ Pot fi aplicate sancțiuni administrative și penale pentru nerespectarea cerințelor legale privind administrarea fondurilor publice sau pentru nerespectarea deciziilor emise de Curtea de Conturi cu privire la recuperarea oricărui prejudiciu.

Finanțarea activităților de cercetare-dezvoltare se acordă pe bază de competitivitate, fie prin intermediul unor programe și proiecte fie în mod direct.²⁶ Programele și proiectele de C&D sunt elaborate de consiliul științific al fiecărei entități și sunt finanțate pe bază de contracte de finanțare.

Proiectele incluse în Planul Național CDI sunt finanțate prin Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării – UEFISCDI, instituție publică aflată în subordinea Ministerului Educației Naționale, care acordă

23 Ibidem.

24 Ordinul nr. 400/2015 pentru aprobarea Codului controlului intern/managerial al entităților publice.

25 Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi.

26 Articolul 52 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

de asemenea asistență CNFIS (astfel cum este definit mai jos) la elaborarea metodologiei și documentației aferente finanțării învățământului superior.²⁷

Prin numeroasele sale programe, Planul Național CDI (elaborat în sprijinul Strategiei Naționale CDI), care poate fi accesat atât de Universități cât și de INC-uri, administrează aproximativ 22% din fondurile publice alocate C&D, împărțite în 4 programe: (i) dezvoltarea sistemului național de cercetare-dezvoltare, (ii) creșterea competitivității economiei României prin intermediul cercetării, dezvoltării și inovării, (iii) cooperare la nivel european și internațional și (iv) cercetare fundamentală și de frontieră.²⁸ Fiecare sub-program este finanțat pe bază de acorduri încheiate între UEFISCDI și beneficiarii privați și/sau publici, conținutul acestor acorduri fiind de regulă elaborat de către UEFISCDI și inclus în cadrul pachetului documentației de finanțare.

Universitățile și INC-urile care primesc finanțare din surse publice au, inter alia, următoarele obligații:

- dezvoltarea propriei infrastructuri tehnico-științifice și actualizarea propriei documentații științifice, precum și utilizarea tuturor acestora cu prioritate în cadrul procesului de cercetare și dezvoltare în scopul realizării transferului tehnologic;
- adoptarea de măsuri organizatorice și manageriale eficiente, recurgând la cele mai bune practici existente la nivel global;
- adoptarea de măsuri optime pentru dezvoltarea profesională a cercetătorilor;
- acordarea de sprijin administrativ cercetătorilor, ceea ce se traduce prin faptul că cercetătorii nu trebuie să-și petreacă mai mult de 10% din timpul lor pentru îndeplinirea altor atribuții în afara celor legate de procesul de cercetare și dezvoltare, cu condiția că aceștia nu dețin funcții de conducere.²⁹

27 Ordonanța de Guvern nr. 62/1999 privind înființarea Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare, aprobată cu modificări prin Legea nr. 150/2020.

28 <https://cmfiscsu.gov.ro/prezentare-institutionala>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

29 Articolul 16 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

În ceea ce privește INC-urile, acestea beneficiază de finanțare exclusivă de stat, iar veniturile generate de activitățile acestora vor deveni parte din același buget public ca și cel din care provine finanțarea. În cazul în care acestea beneficiază atât de finanțare de stat cât și de finanțare din venituri proprii, instituțiile au libertatea de a utiliza propriile venituri generate din activități independente în conformitate cu propriile reguli de management aplicabile.³⁰

Universitățile³¹ și INC-urile³² pot de asemenea utiliza sau valorifica bunuri deținute atât în proprietate privată cât și publică de către statul român (cum ar fi, de exemplu, clădiri sau laboratoare). O astfel de activitate poate impune restricții asupra opțiunilor de comercializare a drepturilor de Proprietate Intelectuală sau a Rezultatelor dacă acestea au fost create prin utilizarea “bunurilor publice” sau a “capitalului de know-how”, în special în cazul instituțiilor finanțate exclusiv din surse publice.³³ De exemplu, în cazul în care un laborator al unei Universități sau al unui INC este finanțat exclusiv din fonduri publice și anumite Rezultate sunt dezvoltate în cadrul laboratorului cu intenția de a fi comercializate ulterior către sectorul privat, nu este clar dacă veniturile provenite din comercializarea acestora ar trebui să fie transferate către bugetul de stat sau ar putea să rămână în cadrul Universității.

BUGETUL NAȚIONAL DESTINAT FINANȚĂRII UNIVERSITĂȚILOR

Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice susține creșterea investițiilor private destinate activităților de cercetare-dezvoltare, precum și a transferului tehnologic și a valorificării Rezultatelor.³⁴

În vederea finanțării sistemului național de învățământ, un procent minim total de 6% din produsul intern brut pe anul curent este alocat atât din resurse de la bugetul național cât și de la cele locale. Activitățile științifice derulate de

30 Articolul 62- 65 of Legea finanțelor publice.

31 Articolul 226 din Legea Educației Naționale.

32 Articolul 17 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

33 Articolul 23 din Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare.

34 Articolul 5 din Hotărârea de Guvern nr. 45/2016 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării.

Universitățile trebuie să beneficieze de un buget de finanțare de până la minim 1% din produsul intern brut pentru anul curent³⁵, în conformitate cu Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.³⁶

Universităților le este permis să acceseze atât fonduri publice cât și private, precum și să desfășoare activități independente generatoare de venituri, sub rezerva restricțiilor prevăzute de legislația aplicabilă și în conformitate cu regulamentele de ordine interioară ale acestora, astfel cum se detaliază și se stipulează prin Carta universitară a fiecărei instituții de învățământ superior.³⁷

Ministerul are mai multe instituții și organisme consultative în subordinea sa, care coordonează programele de finanțare publică pentru domeniul învățământului superior și al cercetării. Aceste organisme sunt înființate prin Ordin al ministrului și au fost reorganizate în mod constant.³⁸

Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior ("CNFIS"), organism consultativ național fără personalitate juridică înființat de Ministerul Educației, este responsabil pentru înaintarea de propuneri privind metodologia aplicabilă finanțării publice ce este acordată Universităților pe bază contractuală.³⁹

Finanțarea publică a învățământului superior constă din finanțare instituțională și finanțare suplimentară.

Finanțarea instituțională propriu-zisă constă din trei tipuri diferite de finanțare:

- Finanțarea de bază este asigurată de Ministerul Educației, pe baza unui acord de finanțare instituțională încheiat cu fiecare Universitate, pe baza unor criterii precum numărul de studenți, domeniile de studii,

35 Articolul 8 din Legea Educației Naționale. Cu toate acestea, aplicarea acestor prevederi a fost suspendată pe perioada 2019-2021, în conformitate cu Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 114/2008 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene

36 Articolul 223 alin. 8 din Legea Educației Naționale.

37 Articolul 128 din Legea Educației Naționale.

38 Articolul 217 din Legea Educației Naționale.

39 Articolul 3 din Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România pentru anul 2020, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3116/2020.

ciclurile de studiu și limba de predare.⁴⁰ Finanțarea de bază este destinată salarizării personalului didactic și a celui din domeniul cercetării, cheltuielilor de întreținere, pentru materiale și cercetare, programelor de dezvoltare a resurselor educaționale și umane, precum și altor cheltuieli curente.⁴¹

- Finanțarea suplimentară, care atinge minim 30% din bugetul național pentru finanțarea de bază,⁴² se acordă în conformitate cu metodologia propusă de CNFIS și aprobată de Ministerul Educației pe baza unor criterii de excelență, prin care se urmărește finanțarea preferențială a unor studii de masterat și doctorat în domeniul științelor și tehnologiilor avansate și al studierii limbilor străine, consolidarea managementului și eficienței instituționale, precum și în considerarea rolului activ asumat de Universități la nivel local și regional.
- Finanțarea pentru dezvoltare instituțională este acordată Universităților publice cu rezultate remarcabile în baza unei evaluări a programelor de studii înaintate către CNFIS⁴³ și se acordă pe bază de standarde internaționale. Aceasta poate fi utilizată pentru cheltuieli destinate personalului didactic, celui auxiliar și celui din cercetare, pentru costuri de întreținere, costuri de cercetare aferente programelor de studii ale Universităților și pentru proiecte destinate dezvoltării resurselor educaționale și umane.⁴⁴

Finanțarea suplimentară, acordată și aprobată

40 Articolul 3 din Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România pentru anul 2020, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3116/2020.

41 Articolul 3 din Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România pentru anul 2020, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3116/2020.

42 Articolul 197 litera a) din Legea Educației Naționale. Articolul 4 din Metodologia de alocare a fondurilor bugetare pentru finanțarea de bază și finanțarea suplimentară a instituțiilor de învățământ superior de stat din România pentru anul 2020, aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 3116/2020.

43 Articolul 197 litera b) din Legea Educației Naționale.

44 Articolul 3 din Metodologia din data de 27 ianuarie 2020 de alocare și utilizare a fondului pentru dezvoltarea instituțională a instituțiilor de învățământ superior de stat, aprobată prin Ordinul ministrului educației nr. 3115/2020.

de Ministerul Educației, constă din:

- subvenții pentru masă și cazare;
- finanțare pentru reparații capitale, investiții și echipamente acordată pe bază de priorități și pe criterii de reglementare;
- finanțare pentru cercetare, acordată pe bază de criterii competitive; și
- finanțare pentru cluburi sportive universitare.⁴⁵

Legea Educației Naționale și Constituția României garantează Universităților autonomie și libertate academică, independență față de orice intervenții de natură politică sau religioasă și libertatea de a-și stabili propria misiune, strategie, structură, activitate, organizare, precum și alocarea și administrarea resurselor materiale și umane.⁴⁶

Curtea Constituțională a României a subliniat în mod constant faptul că autonomia universitară reprezintă posibilitatea acestor instituții de a-și stabili propriile standarde educaționale, administrative, precum și financiare, cu condiția că acestea se încadrează în limitele prevăzute de lege. Curtea consideră Universitățile ca fiind instituții publice de interes local, fapt care poate atrage anumite limitări, dat fiind faptul că interesul public trebuie urmărit/respectat cu prioritate.

Autonomia financiară a Universităților se traduce prin aceea că întreaga finanțare accesată de acestea este considerată a constitui venituri proprii, precum și prin posibilitatea acestora de a realiza venituri suplimentare și de a înființa companii în scopul creșterii performanței instituției.

Administrarea bunurilor Universităților, inclusiv în ceea ce privește C&D, condițiile în care se derulează programele de cercetare, precum și resursele, administrarea și alocarea veniturilor proprii ale instituției sunt stabilite în mod liber și sunt detaliate de fiecare instituție în cadrul Cartei universitare.⁴⁷

Autonomia universitară vine în strânsă legătură cu obligațiile corespunzătoare, respectiv

45 Articolul 223 alin. 6 din Legea Educației Naționale.

46 Articolul 123 din Legea Educației Naționale și articolul 32 alin. 6 din Constituția României.

47 Articolul 123 și articolul 128 din Legea Educației Naționale.

responsabilitatea publică, managementul eficient și cheltuirea eficientă a bugetului public, în conformitate cu acordurile de finanțare instituțională încheiate cu Ministerul Educației și Cercetării.

Răspunderea pentru investițiile efectuate de Universități revine în general rectorului și decanului Universității sau consiliului de administrație al acesteia. O răspundere suplimentară poate fi atrasă pe baza prevederilor generale referitoare la răspunderea civilă sau penală, precum și în baza acordurilor de finanțare.

Universitățile și INC-urile pot alocă maxim 10% din suma totală a cheltuielilor indirecte în scopul dezvoltării și consolidării propriilor centre și institute de cercetare.⁴⁸

INC-URILE

Potrivit Ministerului Educației și Cercetării, la data prezentului raport, există un număr de 43 INC-uri și două companii de stat aflate sub autoritatea sa și Agenția Spațială din România și Institutul de Fizică Atomică, ce se află în subordinea Ministerului.⁴⁹ Un număr suplimentar de 60 de INC-uri sunt înființate sub autoritatea Academiei Române.⁵⁰

Ecosistemul INC-urilor este sprijinit (cel puțin la nivel teoretic) de infrastructura de inovare și transfer tehnologic, care constă din: (i) centre inovatoare de incubatoare de afaceri, (ii) centre de transfer tehnologic, (iii) centre de informare tehnologică, (iv) birouri de legătură cu industria și (v) parcuri științifice și tehnologice.⁵¹

48 Articolul 4 din Legea nr. 158/2017 pentru stimularea personalului de cercetare, dezvoltare și inovare din instituții de învățământ superior de stat și unități de cercetare-dezvoltare-inovare din sistemul național în vederea impulsivării procesului de dezvoltare economico-socială și culturală a României.

49 Potrivit <http://www.research.gov.ro/>, accesată ultima oară la data de 06.10.2020. Prevăzută și în Anexe în legătură cu Hotărârea de Guvern nr. 45/2016 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării.

50 Articolul 3 din Legea nr. 752/2001 privind organizarea și funcționarea Academiei Române. INC-urile aflate în subordine sunt prezentate pe pagina de internet a Academiei: https://acad.ro/academia2002/acadrom/pag_inst.htm, accesată ultima oară la data de 15.06.2020.

51 Articolul 2 din Normele metodologice specifice din data de 2 aprilie 2003 privind funcționarea, evaluarea și acreditarea entităților din infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și modalitatea de susținere a acestora, aprobată prin Hotărârea de guvern nr. 406/2003.

INC-urile sunt înființate prin Hotărâre de Guvern, care va prevedea patrimoniul propriu inițial al institutelor (care ar putea include clădiri, echipamente, precum și orice contribuții particulare constând din Proprietate Intelectuală sau resurse și know-how care pot fi utilizate ulterior în scopul generării de Rezultate).⁵²

Utilizarea acestor bunuri aflate în proprietatea statului în activitățile de cercetare-dezvoltare generatoare de Rezultate se bazează pe o analiză de la caz la caz a contractelor de administrare încheiate între INC și instituția corespunzătoare a administrației publice, în vederea stabilirii oricăror restricții aplicabile referitoare la dreptul de proprietate asupra Proprietății Intelectuale și/sau a Rezultatelor ulterioare.⁵³

INC-urile care beneficiază de finanțare publică trebuie să asigure dezvoltarea propriului know-how și actualizarea documentației de interes național și să utilizeze acest know-how în scopul principal legat de C&D, urmărind în același timp transferul tehnologic.

Ministerul Educației și Cercetării acordă finanțare INC-urilor pe bază competitivă și aprobă anual criteriile de evaluare.⁵⁴ INC-urile pot de asemenea solicita finanțare pentru proiectele principale de C&D, sub rezerva condițiilor particulare prevăzute prin ordinele relevante ale Ministerului Educației și Cercetării.⁵⁵

În afară de aceasta, INC-urile pot realiza venituri propria prin furnizarea unor servicii specifice și prin activități de micro-producție, astfel cum se prevede în documentele constitutive și în regulamentul de ordine interioară al acestora.

INC-urile beneficiază de autonomie în ceea ce privește valorificarea Rezultatelor propriilor activități de cercetare-dezvoltare în condițiile prevăzute prin legislația aplicabilă.⁵⁶

Sunt de asemenea stabilite mai multe scheme de ajutor de stat destinate INC-urilor asociate Programului Național C&D&I:

- Schema asociată Programului de Dezvoltare a Sistemului Național de C&D;
- Schema asociată Programului pentru Creșterea Competitivității Economiei Românești prin C&D și Inovare;
- Schema asociată Programului pentru Cooperare europeană și internațională;
- Schema asociată Programului de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru Tehnologie Spațială și Cercetare Avansată – STAR;
- Schema asociată Programului de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru Tehnologii Laser de Mare Putere - ELI-RO;
- Schema asociată Programului privind Participare în cadrul organismelor și programelor Internaționale de cercetare în domeniul atomic și subatomic;
- Schema asociată Programului de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru Sisteme Fluviale, Deltaice și Maritime - Danubius;⁵⁷
- Schema de ajutor de stat asociată Sub-programului 5.5. Programul de Cercetare, Dezvoltare și Inovare pentru Reactori de Generația IV – ALFRED.⁵⁸

FINANȚAREA DE LA BUGETELE LOCALE

În principiu, Legea Educației Naționale prevede faptul că finanțarea publică locală este în principal destinată învățământului preuniversitar, însă nu exclude finanțarea publică locală a Universităților.

Autoritățile publice locale pot aloca fonduri publice pentru achiziționarea de servicii de cercetare și studii sau pentru alte proiecte C&D, astfel cum sunt incluse acestea în propriile

⁵² Articolul 11 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

⁵³ Articolul 300 din Ordonanța de urgență nr. 57/2019 privind Codul administrativ.

⁵⁴ Pentru o listă detaliată privind finanțarea INC-urilor în perioada 2009-2019, a se vedea: <http://www.research.gov.ro/ro/articol/2416/investitii-infrastructuri-cd>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

⁵⁵ Articolul 5 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

⁵⁶ Articolul 13 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

⁵⁷ Astfel cum a fost aprobată prin Decizia Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică și Inovare nr. 9281/2015, disponibilă la adresa <http://www.research.gov.ro/uploads/program-nationale/pn-cdi-iii/scheme-ajutor-de-stat/decizie-ancsi-scheme-aj-stat-pn-iii.pdf>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

⁵⁸ Astfel cum a fost aprobată prin Ordinul nr. 121/2019 al ministrului cercetării și inovării.

bugete și cum sunt aprobate de Consiliile Locale relevante (organisme administrative care adoptă decizii cu privire la administrarea localităților).

FINANȚAREA UE

Fondul European pentru Dezvoltare Regională – FEDR – acordă finanțare care contribuie la consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării prin intermediul investițiilor în cercetare, inovare, afaceri și infrastructură educațională și acordă sprijin organismelor din domeniul cercetării și inovării.

Finanțarea suplimentară este destinată atât domeniului educației cât și celui al cercetării și dezvoltării prin intermediul Fondului Social European, Fondului European Structural și de Investiții, precum și al Programului Orizont 2020, în baza diferitelor scheme de finanțare ale acestora. Astfel de finanțare este acordată fie prin intermediul autorităților române, de ex., Ministerul Fondurilor Europene, fie în mod direct beneficiarilor finali.⁵⁹

În ceea ce privește proiectele incluse în Programul Orizont 2020, s-a propus un set primar de indicatori de performanță pentru finanțarea din fonduri europene, care include indicatori de performanță academică (numărul de lucrări publicate în jurnalele științifice incluse pe lista ISI, numărul de citate, potrivit sistemului ISI, pagină web de știință; factorul de impact al jurnalelor incluse în lista ISI; numărul de aplicații ale brevetelor de invenții publicate; numărul de brevete acordate, numărul brevetelor de invenții citate) precum și indicatori economici (numărul brevetelor puse în aplicare; locuri de muncă nou create, numărul de societăți în participație (spin-offs) înființate; alte dovezi cu privire la efectele economice, de mediu și sociale, cum ar fi numărul de aplicații industriale rezultate, cererea pe piață cu privire la produsul realizat, reducerea impactului antropogen asupra mediului etc.).⁶⁰

Banca Europeană de Investiții derulează de asemenea proiecte de investiții legate de domeniul C&D (cu toate că echipa nu a putut evalua în mod specific prevederile acordurilor de finanțare corespunzătoare acestora din surse disponibile la nivel public):

- Programul InnovFin Science, care urmărește sprijinirea investițiilor din domeniul cercetării și inovării (C&I) efectuate de institute/organizații de cercetare și universități publice sau private, incluzând finanțarea de clădiri și de altă infrastructură legată în mod direct de activitatea de C&I sub formă de finanțare a datoriilor sau a capitalurilor proprii.⁶¹
- Un credit de investiții pentru dezvoltarea primei faze a Parcului Științific Măgurele, situat în județul Ilfov, în apropiere de București. Acesta vizează construirea de facilități pentru transfer tehnologic, inovare și programe de incubare, precum și de spații pentru diseminarea cunoștințelor și pentru organizarea de ateliere de lucru.⁶²
- Construirea de facilități pentru activități de cercetare și didactice pentru Facultatea de Inginerie Aerospațială și pentru Facultatea de Chimie Aplicată și Știința Materialelor din cadrul Universității Politehnice București din România.⁶³
- Acordarea unui credit în valoare de 100 milioane euro destinat unui program de învățământ superior care vizează crearea unor capacități suplimentare în cadrul clădirilor academice și de cercetare, renovarea spațiilor existente care nu mai corespund destinației acestora, adaptarea infrastructurilor la noile tehnologii, îmbunătățirea mediului de învățământ și a accesibilității persoanelor cu dizabilități, precum și creșterea eficienței energetice a clădirilor.⁶⁴

⁵⁹ Astfel cum se prevede prin Regulamentul (UE) nr. 1301/2013 privind Fondul european de dezvoltare regională și dispozițiile specifice aplicabile obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006.

⁶⁰ Regulamentul (UE) nr. 1291/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2013 de instituire a Programului-cadru pentru cercetare și inovare (2014-2020) – Orizont 2020 și de abrogare a Deciziei nr. 1982/2006/CE.

⁶¹ <https://www.eib.org/en/products/blending/innovfin/products/science.html>

⁶² <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20180760#>

⁶³ <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20170262>

⁶⁴ <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20190550>

FINANȚAREA PRIVATĂ

Potrivit Legii Educației Naționale,⁶⁵ programele de cercetare avansată post-doctorale pot fi finanțate de instituții publice sau de societăți private. În afară de aceasta, Universitățile pot beneficia de finanțare privată atât prin acceptarea de donații de la donatori naționali și internaționali cât și prin sponsorizări.⁶⁶

Astfel, cadrul legal general aplicabil nu restricționează și nu impune niciun fel de limite cu privire la condițiile în care entitățile private pot acorda sprijin financiar Universităților și INC-urilor și lasă anumite aspecte legate de Proprietatea Intelectuală asupra Rezultatelor desfășurate în comun să fie stabilite în mod liber prin intermediul unor acorduri de finanțare private corespunzătoare.⁶⁷

E. REGIMUL JURIDIC AL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Ca regulă generală, PI este alcătuită din mai multe tipuri de categorii juridice protejate, precum brevetele, invențiile de serviciu, modelele industriale, modelele de utilitate, mărcile comerciale, drepturile de autor, secretele comerciale etc. Din punct de vedere academic, PI este împărțită în două categorii principale: (a) **proprietatea industrială**, care este alcătuită la rândul său din categorii juridice precum brevetele, invențiile de serviciu, modelele industriale, modelele de utilitate și mărcile comerciale, care trebuie înregistrate la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci ("OSIM") și (b) **drepturile de autor** (care nu necesită înregistrare pentru a fi protejate, chiar dacă există Oficiul Român pentru Drepturile de Autor care îndeplinește în principal o funcție administrativă de combatere a pirateriei la nivel național). Astfel, orice analiză asupra PI ar trebui să țină seama de o serie de măsuri pentru stabilirea tipului de categorie juridică protejabilă care urmează a fi evaluat.

65 Articolul 172 din Legea Educației Naționale.

66 Articolul 223 din Legea Educației Naționale.

67 Documentul Comisiei Europene din data de 9 februarie 2011 intitulat "De la provocări la oportunități: către crearea unui cadru strategic comun pentru finanțarea cercetării și inovării în UE, disponibil la adresa http://ec.europa.eu/research/horizon2020/pdf/com_2011_0048_csf_green_paper_en.pdf, accesată ultima oară la data de 17.06.2020.

FLUXUL ANALIZEI PRIVIND DREPTUL DE PROPRIETATE

În primul rând, Universitățile și INC-urile trebuie să efectueze o analiză pe bază de situații specifice, având în vedere sursa de finanțare care urmează a fi accesată pentru crearea Rezultatelor (finanțare internațională, finanțare publică ori privată sau rezultate ale propriilor activități economice ale OPC-urilor).

În al doilea rând, după o analiză a aspectelor specifice fiecărei surse de finanțare publică, etapa următoare legată de stabilirea drepturilor asupra Proprietății Intelectuale și a Rezultatelor constă dintr-o analiză atentă a instrumentelor de finanțare și a temeiului juridic al acestora, dat fiind faptul că acestea pot conține limitări cu privire la titularii PI, exploatarea comercială ulterioară a Rezultatelor sau pot prevedea aspecte specifice care trebuie abordate în mod expres în cadrul contractelor încheiate cu cercetătorii care au o contribuție creativă sau o misiune inventivă;

În funcție de tipul de relație contractuală stabilită între Universitate/INC/personalul de cercetare al acesteia/acestuia (cum ar fi contractele de muncă sau alte tipuri de acorduri), pot fi aplicabile acte normative generale și speciale suplimentare, astfel cum sunt detalia în secțiunile ce urmează.

REZULTATE

Potrivit Ordonanței privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică, Rezultatele activităților de cercetare-dezvoltare realizate în baza unui acord de finanțare cu fonduri publice sau mixte, astfel cum sunt definite acestea în cadrul secțiunii B de mai sus, includ:

- documente, studii, lucrări, planuri, grafice și articole similare;
- brevete de invenții, modele înregistrate și articole similare;
- produse informatice, rețete, formule, metode și articole similare;
- obiecte și produse fizice rezultate pe parcursul executării contractului de finanțare;
- colecții și baze de date care conțin înregistrări analoge sau digitale, surse

istorice, mostre, specimene, fotografii, observații, roci, fosile și articole similare, împreună cu informațiile utilizate pentru arhivarea și reconstituirea contextului în care au fost obținute acestea;

- creații biologice noi în cadrul domeniului producției animaliere sau vegetale – noi soiuri de plante, hibrizi, linii sau populații cu rezultate de performanță superioare și rezistente la diferite condiții climaterice și la boli sau legături ale lanțurilor tehnologice.⁶⁸

Una dintre omisiunile notabile din cadrul Ordonanței privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică constă în aceea că aceasta nu include printre Rezultate drepturile existente anterior depunerii spre înregistrare a unui brevet de invenție sau a unui model de utilitate la OSIM și drepturile existente după depunerea cererii de înregistrare la OSIM însă anterior emiterii certificatului privind respectivul brevet de invenție sau model de utilitate. Ca un aspect minim, e posibil ca Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică să trebuiască să includă cu atenție printre Rezultate toate drepturile prevăzute de cadrul legislativ privind Proprietatea Intelectuală.

TITULARII PROPRIETĂȚII INTELECTUALE – REGULI GENERALE

Regula este aceea că Rezultatele sunt deținute în proprietate de contractanții care furnizează serviciile în baza unui acord de finanțare și/sau de angajării acestora, făcând referire la legislația aplicabilă în domeniul Proprietății Intelectuale. În eventualitatea mai multor contractanți, dreptul comun de proprietate asupra Rezultatelor este stabilit printr-un acord prealabil încheiat între respectivii contractanți.⁶⁹ Trebuie menționat încă de la început faptul că, în acest caz, atunci când se referă la “contractanți”, analiza noastră are în vedere Universitățile și INC-urile care acționează în calitate de contractanți în relația cu finanțatorii acestora sau care contactează servicii externe generatoare de

Rezultate.

Referitor la Rezultatele activităților de cercetare-dezvoltare desfășurate de Universități, Legea Educației Naționale prevede faptul că este garantată protejarea drepturilor angajaților, precum și a drepturilor de proprietate intelectuală asupra creațiilor științifice, culturale sau artistice, astfel cum se stipulează în mod detaliat în cadrul cartelor universitare și al legislației relevante în vigoare.⁷⁰

Legislația-cadru privind organizarea și funcționarea INC-urilor a fost corelată în anul 2019, altfel încât să prevadă în mod specific faptul că titularii PI asupra Rezultatelor sunt contractanții care desfășoară în mod direct activitățile finanțate sau de angajații acestora, astfel cum se prevede prin acordurile de finanțare relevante și prin legislația generală privind drepturile de autor, aceasta constituind o trecere oarecum întârziată de la abordarea anterioară, care prevedea dreptul comun de proprietate asupra Rezultatelor al INC-urilor și al autorității finanțatoare, dacă nu se prevedea altfel prin acordul de finanțare și prin cerința de aprobare a ministerului cu privire la orice activități de microproducție, comerciale sau de transfer tehnologic.⁷¹

După cum am menționat mai sus, principalele acte normative care reglementează activitățile de cercetare-dezvoltare nu prevăd un set de reguli complete și ușor de urmat cu privire la titularii PI, administrarea și exploatarea comercială a PI și a Rezultatelor, făcând adesea trimitere la “prevederile aplicabile”. Această formulare cu caracter general și ambiguu îngreunează sarcina factorilor implicați deoarece aceștia trebuie să facă toate corelările și pot lăsa loc multor incertitudini legate de momentul și situațiile în care poate fi atrasă răspunderea.

Din perspectiva unei interpretări juridice, sintagma “prevederile legii aplicabile” poate, și adesea face, referire la unul sau mai multe dintre următoarele aspecte: (i) cadrul general care reglementează sursa de finanțare publică,

⁷⁰ Articolul 304 alin. 2 din Legea Educației Naționale.

⁷¹ Articolul 4 și articolul 41 din Hotărârea de Guvern nr. 637/2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, astfel cum a fost modificată și completată prin Hotărârea de Guvern nr. 481/2019.

⁶⁸ Articolul 74 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

⁶⁹ Articolul 75 (1) din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

administrarea acestora și răspunderea; (ii) cadrul general aplicabil înființării și administrării Universităților și INC-urilor; (iii) legislația specială care reglementează activitățile de cercetare-dezvoltare și personalul care desfășoară astfel de activități; (iv) legislația specială referitoare la programul relevant de finanțare al Universităților și INC-urilor; precum și (v) legislația specială referitoare la PI.

Detalii și cerințe particulare și suplimentare pot fi identificate în cadrul acordurilor referitoare la diferite scheme de finanțare. De exemplu, contractul de finanțare aplicabil principalelor proiecte din perioada 2019-2020 prevede în mod specific faptul că Rezultatele sunt deținute în proprietate de către INC.⁷² Acordul de finanțare încheiat de UEFISCDI cu privire la proiectele de cercetare exploratorie prevede faptul că Universitatea/INC-ul contractant/ă poate beneficia de redevențe, prime sau comisioane care derivă în legătură cu drepturile de proprietate intelectuală sau industrială asupra Rezultatelor.⁷³

Pentru o analiză a legislației aplicabile din domeniul Proprietății Intelectuale, mai multe situații ipotetice prezintă relevanță pentru analiza de față – cercetătorii angajați, cercetătorii studenți și persoanele terțe care furnizează servicii de cercetare.

RESTRIȚII CU PRIVIRE LA REGIMUL JURIDIC AL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Personalului și cadrelor didactice din activitatea de cercetare și dezvoltare le este permis să breveteze Rezultatele propriilor cercetări cu sprijin din partea Universității/INC-ului. Cu toate acestea, în cazul Rezultatelor finanțate din fonduri publice, acestea nu pot fi utilizate de cercetători pe o perioadă de 5 ani de la încheierea activității acestora în cadrul Universității/INC-ului fără aprobarea organismului finanțator.⁷⁴ Nerespectarea acestei obligații atrage amenzi administrative și răspundere pentru daune. Această prevedere este oarecum ambiguă, iar

scopul acesteia este dificil de înțeles deoarece titularul unui brevet ar trebui să poată beneficia în mod liber de utilizarea dreptului său de proprietate (să beneficieze în mod liber de exploatarea comercială a brevetului său fără niciun fel de restricții impuse).

Restricții, detalii și îndrumări suplimentare pot fi oferite în legătură cu o anumită schemă de finanțare. De exemplu, concursul pentru finanțarea Proiectelor de Cercetare Exploratorie din anul 2020 incluse în Programul de Cercetare Fundamentală și de Frontieră, pentru care depunerea candidaturilor s-a încheiat la data de 15 iunie 2020, oferă o sumă totală de 18,6 milioane euro cercetătorilor cu rezultate meritorii care doresc să desfășoare activități de cercetare științifică la nivel înalt în cadrul instituțiilor din România și urmărește creșterea numărului de brevete de invenții puse în aplicare în economie.⁷⁵ Contractul de finanțare aferent acestui program stipulează faptul că orice raport public întocmit cu privire la proiectele de cercetare care fac obiectul finanțării va fi elaborat de așa manieră încât să nu afecteze niciun drept de Proprietate Intelectuală al entităților participante și cuprinde de asemenea îndrumări cu privire la aspectele majore referitoare la Proprietatea Intelectuală:

- drepturile de proprietate și de administrare asupra Proprietății Intelectuale și a Rezultatelor aparțin Universității/INC-ului și/sau angajaților acesteia/acestuii ori partenerilor de proiect, dacă este cazul, deoarece aceste drepturi sunt stabilite prin acordurile relevante;
- acordurile încheiate între Universități/INC-uri și partenerii de proiect trebuie să includă clauze care să abordeze atât drepturile de Proprietate Intelectuală anterioare datei acordului de finanțare deținute de echipa de proiect și/sau de parteneri cât și drepturile de Proprietate Intelectuală și Rezultatele generate de proiectul de cercetare incluse în sau depășind obiectivele acestuia, modalitatea în care aceste drepturi sunt distribuite între parteneri și metodologia pentru stabilirea modului în care sunt acordate drepturile de exploatare a acestora;

⁷² Disponibilă la adresa <http://www.research.gov.ro/ro/articol/4899/programe-nationale-lista-modelelor-de-documente-pentru-programul-nucleu-2019-2022>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

⁷³ Disponibilă la adresa <https://CMFISCSU.gov.ro/proiecte-de-cercetare-exploratorie>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

⁷⁴ Articolul 25 din Legea nr. 319/2003.

⁷⁵ Aprobata prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4245/2020, disponibilă la adresa <https://CMFISCSU.gov.ro/proiecte-de-cercetare-exploratorie>, accesat ultima oară la data de 16.06.2020.

- este posibilă exploatarea directă a Proprietății Intelectuale de către partenerii de proiect sau de terți;
- dacă este cazul, clauzele de confidențialitate pot proteja unele dintre sau toate drepturile de Proprietate Intelectuală/Rezultatele;
- toate entitățile care participă la proiect au dreptul de a utiliza Proprietatea Intelectuală și know-how-ul necesar create de alți parteneri în scopul cercetării;
- în cazul în care există mai mulți parteneri, se poate crea un comitet pentru Proprietate Intelectuală, care să gestioneze comunicarea dintre parteneri.

Programul Orizont 2020 a inclus prevederi specifice cu privire la drepturile de Proprietate Intelectuală și Rezultate:

- **Confidențialitatea** – sub rezerva condițiilor prevăzute în cadrul acordurilor, deciziilor sau contractelor de implementare, orice date, cunoștințe și informații comunicate cu titlu confidențial în cadrul unei acțiuni vor fi menținute confidențiale, ținând seama în mod corespunzător de dreptul Uniunii cu privire la protejarea informațiilor clasificate și la accesul la acestea.
- **Dreptul de proprietate asupra Rezultatelor** – Rezultatele vor fi deținute în proprietate de către participantul care le generează. În situațiile în care participanții la o acțiune au generat Rezultatele în comun, iar respectiva contribuție la Rezultatele comune nu poate fi stabilită sau în situațiile în care nu este posibilă separarea acestor Rezultate comune în scopul solicitării, obținerii sau menținerii protecției respectivelor drepturi de Proprietate Intelectuală, aceștia vor deține în co-proprietate respectivele Rezultate. Co-proprietarii vor încheia un acord cu privire la alocarea și termenii de exercitare a respectivului drept de co-proprietate în conformitate cu obligațiile ce le revin acestora în virtutea acordului de finanțare. Co-proprietarii pot conveni să nu mențină dreptul de co-proprietate și pot decide asupra unui regim alternativ, inter alia, prin transferarea cotelor

de proprietate unui singur proprietar cu drepturi de acces pentru ceilalți participanți în momentul în care au fost generate Rezultatele.

- **Licențierea** – dacă nu se convine în alt mod prin acordul de co-proprietate, fiecare co-proprietar va avea dreptul de a acorda licențe neexclusive unor terțe persoane pentru exploatarea Rezultatelor deținute în co-proprietate, fără niciun drept de sub-licențiere, sub rezerva următoarelor condiții: (a) transmiterea unei notificări prealabile celorlalți co-proprietari; (b) acordarea unei compensații juste și rezonabile celorlalți co-proprietari. În cazul în care angajații sau orice parte care lucrează pentru un participant au/are dreptul de a pretinde drepturi asupra Rezultatelor generate, participantul respectiv se va asigura de faptul că este posibilă exercitarea acelor drepturi într-o manieră compatibilă cu obligațiile ce îi revin acestuia în conformitate cu acordul de finanțare.⁷⁶

REGULI RELEVANTE ÎN CAZUL CERCETĂTORILOR ANGAJAȚI

REGIMUL JURIDIC APLICABIL BREVETELOR DE INVENȚII

În cazul cercetătorilor care sunt angajați, fie de entități publice fie private, este aplicabilă Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu, care, în cele mai multe cazuri, acordă dreptul de proprietate angajatorilor. Potrivit acestei legi, titularii drepturilor asupra oricărui invenții care rezultă din prestația angajaților, astfel cum se prevede prin contractele individuale de muncă ale acestora sau prin alte documente obligatorii care prevăd o "obligație privind invențiile," sunt:

- angajatorul, ca regulă generală;
- angajator, în absența unei prevederi contractuale contrare, dacă angajatorul este o persoană de drept public și activează în domeniul cercetării-dezvoltării,
- și/sau (ii) sunt create pe durata angajării sau în termen de 2 ani de la încetarea

⁷⁶ Ibidem, articolul 3 și articolele 41 – 44.

raporturilor de muncă prin utilizarea know-how-ului sau a mijloacelor materiale ale angajatorului, pe baza dezvoltării profesionale asigurate și finanțate de către angajator.

Angajatul are obligația de a notifica invenția angajatorului în conformitate cu procedura de notificare detaliată în cadrul fiecărui regulament de ordine interioară al angajatorului. Ulterior, angajatorul va decide dacă o va considera pe aceasta o invenție de serviciu sau nu și dacă va pretinde drepturi asupra acesteia.

Regulile generale le impun angajatorilor să revendice o invenție în anumite intervale de timp, urmând o procedură detaliată în cadrul regulamentelor de ordine interioară ale acestora și stabilind cuantumul remunerației acordate angajatului în schimbul faptului că angajatorul beneficiază de brevet, potrivit unor criterii extrem de generale.⁷⁷ Cu titlu de excepție, cu privire la invențiile create de către angajații Universităților sau ai INC-urilor, remunerația este calculată ca procentaj dintr-o valoare minimă de 30%, aplicat la veniturile efective generate pentru angajator prin exploatarea comercială a invenției.

În ceea ce privește Rezultatele generate de Universități, inventatorului i se acordă o licență gratuită neexclusivă de utilizare a invenției în cadrul activităților sale didactice și de cercetare, indiferent dacă acesta face obiectul unui raport de muncă sau al altui tip de colaborare contractuală.

Orice alt tip de invenție care nu intră în mod clar sub incidența Legii nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu va fi supus prevederilor generale aplicabile, iar drepturile asupra invenției sunt considerate ca aparținând inventatorului angajat.

În cazul în care angajatorul este titularul drepturilor asupra invenției, acesta are dreptul

de a depune o cerere pentru brevetare sau de a înregistra un model de utilitate în România și în alte state, solicitând prioritate în România. În eventualitatea în care procedurile de înregistrare sunt ulterior abandonate sau anumite teritorii nu prezintă interes pentru angajator, acesta are obligația de a cesiona drepturile rămase angajatului în schimbul unei licențe neexclusive de utilizare a invenției brevetate în condițiile prevăzute prin regulamentul de ordine interioară al angajatorului sau, în absența acestuia, în condiții convenite de comun acord de către părți.

Invențiile de serviciu pot fi, de asemenea, protejate ca secrete comerciale. Mai mult decât atât, dat fiind faptul că noțiunea juridică de "secret comercial" acordă o protecție mai extinsă decât cea oferită în baza drepturilor de Proprietate Intelectuală și nu este condiționată de formalitățile de înregistrare, aceasta poate fi extinsă în mod convențional și asupra fazelor incipiente ale unui proiect, în situații în care sunt generate date/bunuri de valoare, însă acestea nu îndeplinesc încă condițiile pentru protecție formală.⁷⁸ Cu toate acestea, protecția juridică acordată secretelor comerciale este mai slabă comparativ cu cea acordată creațiilor brevetate/înregistrate.

În cazul în care invențiile de serviciu sunt protejate ca secrete comerciale, atât angajatorul cât și angajatul sunt ținuți de obligații de confidențialitate în absența acordului scris al celeilalte părți. Obligația de nedivulgare se extinde și asupra personalului care, în cadrul atribuțiilor de serviciu, a luat la cunoștință de invenție. Încălcarea acestei obligații atrage răspunderea contractuală sau, în absența unei clauze de confidențialitate, răspunderea generală în baza dreptului civil.

Protejarea invențiilor ca secrete comerciale prin contractele relevante de muncă poate uneori oferi o mai mare flexibilitate, deoarece obligațiile de confidențialitate corespunzătoare pot depăși ca timp durata raportului de muncă (spre deosebire de obligația de fidelitate față

⁷⁷ Potrivit articolului 7 din Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu: "Angajatorul definește prin prevederi specifice din regulamentul intern criteriile de stabilire a remunerației. În lipsa prevederilor specifice, angajatorul are în vedere, în funcție de fiecare caz concret, unul sau mai multe dintre următoarele criterii: a) efectele economice, comerciale și/sau sociale care decurg din exploatarea invenției de către angajator sau de către terți cu acordul angajatorului; b) măsura în care angajatorul este implicat în realizarea invenției de serviciu, inclusiv resursele puse la dispoziție de angajator pentru realizarea acesteia; c) aportul creativ al inventatorului salarial, când invenția a fost creată de mai mulți inventatori."

⁷⁸ Articolul 11 din Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neeloiale: "secret comercial – orice informație care îndeplinește cumulativ următoarele condiții: 1. este secretă în sensul că, total sau parțial, nu este în general cunoscută sau nu este ușor accesibilă persoanelor din mediul care se ocupă în mod obișnuit cu acest gen de informație; 2. dobândește o valoare comercială prin faptul că este secretă; 3. pentru care deținătorul legitim a luat măsuri rezonabile ținând seama de circumstanțe, pentru a fi menținută în regim de secret;

de angajator, care încetează la momentul încheierii raporturilor de muncă) și nu sunt condiționate de plata niciunei compensații post-angajare (așa cum este cazul clauzei de neconcurență, care este aplicabilă numai cu condiția plății unei remunerații fostului angajat de către fostul angajator).

Activitatea și remunerația personalului angajat în domeniul C&D de OPC-uri face obiectul unor reglementări suplimentare, detaliate în Anexa 2 la prezentul Raport.

REGIMUL JURIDIC APLICABIL DREPTURILOR DE AUTOR

În absența unor prevederi contractuale contrare, angajatul este titularul drepturilor de autor asupra lucrărilor create de acesta în cursul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu în calitate de autor al acestora. Autorii pot permite utilizarea propriilor lucrări de către terțe persoane numai cu acordul angajatorului acestora și în schimbul plății unei compensații angajatorului pentru contribuția acestuia la crearea unor astfel de lucrări de autor.⁷⁹

Lucrările executate "la comandă" (works-for-hire) au același regim juridic, autorul este titularul drepturilor de autor asupra acestor lucrări dacă acestea nu sunt cesionate în mod expres beneficiarului.

Astfel, în toate cazurile, dacă angajatorul sau beneficiarul dorește să devină titularul drepturilor de autor, aceste drepturi trebuie cesionate în mod expres de către autor angajatorului/ beneficiarului. Clauzele referitoare la cesionarea drepturilor de autor trebuie să includă anumite elemente obligatorii prevăzute de lege, cum ar fi drepturile cesionate în mod expres, teritoriul cu privire la care sunt cesionate drepturile, durata cesiunii, modalitățile de utilizare a lucrărilor de autor, precum și prețul specific al cesiunii.

REGIMUL JURIDIC APLICABIL KNOW-HOW-LUI

Protecția juridică a secretelor comerciale, astfel cum este definită mai sus, este prevăzută prin Ordonanța de Guvern privind protecția know-how-ului.⁸⁰ Dobândirea unui secret comercial

va fi considerată legală dacă respectivul secret comercial este obținut prin unul dintre următoarele mijloace: a) descoperire sau creație independentă; b) analiza, studierea, dezasamblarea sau testarea unui produs sau obiect care a fost făcut public sau care se află în mod legal în posesia persoanei care a dobândit informațiile și căreia nu i se aplică în mod legal niciun fel de obligații valabile care să limiteze dobândirea secretelor comerciale; c) exercitarea dreptului angajaților și lucrătorilor sau a reprezentanților angajaților sau lucrătorilor la informare și consultare în conformitate cu legislația Uniunii Europene și cu legislația și practica națională; d) prin orice alte practici care, în condițiile date, sunt în conformitate cu practicile comerciale loiale, nu contravin practicilor loiale sau principiului general al bunei credințe și nu produc sau nu sunt susceptibile să producă prejudicii participanților la piață. Dobândirea, utilizarea sau divulgarea unui secret comercial va fi considerată legală în măsura în care o astfel de dobândire, utilizare sau divulgare este impusă sau permisă în conformitate cu legislația Uniunii Europene sau cu cea națională.

Dobândirea unui secret comercial fără acordul deținătorului respectivului secret comercial este considerată ilegală în orice situație în care aceasta se realizează prin: a) acces neautorizat; b) orice altă conduită care, în împrejurările date, contravine practicilor comerciale loiale sau de o persoană care: a) a dobândit secretul comercial în mod ilegal; b) încalcă acordul de confidențialitate sau orice altă obligație de nedivulgare aplicabilă unor astfel de secrete comerciale; c) încalcă o obligație contractuală sau orice alt tip de obligație care limitează utilizarea secretelor comerciale.

REGIMUL JURIDIC APLICABIL INFORMAȚIILOR CLASIFICATE

Informațiile tehnologice, economice și științifice referitoare la activități militare, sistemul național de apărare, rețelele de comunicații speciale, agențiile de informații, studii geologice și prospecțiuni pentru evaluarea rezervelor naționale și orice informații aferente gestionate

know-how-ului și a informațiilor de afaceri nedivulgate care constituie secrete comerciale împotriva dobândirii, utilizării și divulgării ilegale, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative ("O.G. nr. 25/2019 cu privire la know-how").

⁷⁹ Articolul 45 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată.

⁸⁰ Ordonanța de Guvern nr. 25/2019 privind protecția

de Administrația Națională a Rezervelor de Stat, precum și alte astfel de informații sensibile sunt protejate ca secrete de stat clasificate sau ca secrete comerciale, accesul la acestea fiind acordat unui personal limitat, în conformitate cu nivelul de aprobare al acestuia, astfel cum este notificat acesta Oficiului Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat.⁸¹

Fiecare autoritate publică va întocmi o listă a secretelor de stat din propriul domeniu de activitate, care este aprobată printr-o Hotărâre de Guvern, prin care se detaliază restricțiile aplicabile în ceea ce privește accesul, reproducerea și circularea acestor informații. Regulamentele de ordine interioară referitoare la clasificarea corectă și armonizată a secretelor de stat vor fi elaborate de fiecare autoritate.

Informațiile, datele sau documentele aferente cercetării științifice fundamentale nu pot fi clasificate ca secrete de stat în absența unei legături fundamentate cu securitatea națională.

Acordurile de confidențialitate și obligațiile de nedivulgare rămân în vigoare pentru personalul relevant, indiferent de relațiile contractuale cu autoritatea publică, atâta vreme cât astfel de informații sunt clasificate. În cadrul autorităților, instituțiilor publice și al agenților economici care dețin informații clasificate sunt organizate departamente speciale pentru managementul, prelucrarea, stocarea, gestionarea și multiplicarea acestor informații în condiții de siguranță.

Sunt stabilite îndrumări juridice pentru diferite autorități și instituții însă aceste documente nu sunt disponibile publicului, fiind la rândul lor informații clasificate.

Certificate și autorizații specifice de securitate industrială sunt emise de Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat în urma evaluării măsurilor de securitate internă pentru autorități și instituții publice, companii de stat și alte entități publice și private care desfășoară activități științifice, tehnologice sau economice în domenii legate de securitatea și apărarea națională sau care prezintă o importanță deosebită pentru interesele naționale economice și tehnico-științifice, prin care se atestă capacitatea acestora de a desfășura activități industriale și/sau de cercetare și de a participa la acorduri care necesită acces la

⁸¹ Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate.

informații clasificate.⁸² Autorizații individuale de acces trebuie emise pentru personalul care solicită acces la informații clasificate, în conformitate cu nivelul de aprobare al acestuia.

Negocierea, conținutul și executarea contractelor clasificate sunt condiționate de evaluarea și autorizarea entității contractante care controlează informațiile clasificate și trebuie stabilite reguli specifice privind utilizarea în scopuri contractuale a acestora și anexate la fiecare contract clasificat.⁸³

În eventualitatea în care entitatea care solicită acces la informații și contracte clasificate desfășoară activități care contravin intereselor naționale de securitate sau convențiilor la care România este parte ori care sunt în legătură cu cetățeni și entități străine și care ar putea contraveni intereselor României, precum și cu persoane fizice și juridice care ar putea constitui un factor de risc pentru interesele naționale de stat, accesul la informații clasificate poate fi refuzat.

REGULI RELEVANTE PENTRU STUDENȚII CERCETĂTORI

STUDENȚII DIN CADRUL UNIVERSITĂȚILOR

Învățământul superior este asigurat de Universități pe baza contractelor de studii încheiate cu propriii studenți. Carta universitară și regulamentul aplicabil Consiliului Științific cuprind prevederi care reglementează Proprietatea Intelectuală și accesul la Rezultate. De exemplu, contractul de studii al Universității de Vest din Timișoara prevede faptul că studenții nu pot reproduce, stoca sau divulga în alt mod nicio parte din activitățile de cercetare științifică sau creație la care au participat, inclusiv din teza de licență, fără acordul prealabil în scris al instituției.⁸⁴

STUDENȚII DOCTORANZI

Legea Educației Naționale stipulează faptul

⁸² Hotărârea de guvern nr. 585/2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România.

⁸³ Articolul 201 și următoarele din Hotărârea de Guvern nr. 585/2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România.

⁸⁴ Disponibilă la adresa https://studenti.uvt.ro/wp-content/uploads/2014/07/contract-de-studii-licenta_if_2019-2020.pdf, accesată ultima oară la data de 06.10.2020.

că disertația depusă de studenții doctoranzi trebuie prezentată în cadrul unei sesiuni publice, în fața comisiei de doctorat, și copii în format digital și tipărit ale acestora trebuie înaintate de către Universitățile Bibliotecii Naționale a României și Bibliotecii Academiei Române.⁸⁵ Potrivit Codului studiilor universitare de doctorat, disertațiile sunt documente publice și sunt puse la dispoziție pe website-ul Ministerului Educației și Cercetării, iar protejarea acestora se realizează în conformitate cu cadru legal aplicabil-⁸⁶ o altă formulare cu caracter general și vag care generează incertitudini cu privire la modalitatea în care ar trebui aplicate prevederile legale.

Metodologia pentru evaluarea și indicatorii de performanță ai programelor de studii de doctorat prevede următoarele: "calitatea rezultatelor cercetării științifice" efectuate de studenți și de cadrele didactice coordonatoare ale acestora reprezintă expresia unei abordări pe bază de rezultate⁸⁷ și Universităților li se impune să pună la dispoziție online, printre altele, contractul de studii standard aplicabil studenților doctoranzi, precum și informații referitoare la lucrările publicate și la brevetele de invenții acordate cadrelor didactice coordonatoare și altor studenți doctoranzi.⁸⁸

Anterior acordării titlului de "doctor", studenții au obligația de a publica cel puțin două lucrări de autor scrise în cadrul unor publicații științifice enumerate pe pagina Web of Science. Una dintre aceste lucrări de autor poate fi înlocuită cu un brevet de invenție, în cazul în care studentul este autorul acesteia.⁸⁹

Un aspect interesant care trebuie avut în vedere la evaluarea cerinței privind publicarea a rezultatelor studenților doctoranzi în domeniul cercetării constă din aceea că legislația referitoare la accesul publicului la informații și la reutilizarea informațiilor deținute sau generate de entități publice

exclde în mod expres informațiile referitoare la activitățile comerciale ale acestor entități în cazul în care ar fi încălcate orice drepturi de Proprietate Intelectuală (precum și orice documente deținute de instituțiile de cercetare și învățământ, inclusiv cele deținute de oficiile înființate în vederea transferului Rezultatelor cercetării), fapt care denotă o intenție legislativă clară de excludere a acestora de la acces public.⁹⁰ Cu toate acestea, acest lucru pare a veni în contradicție sau, cel puțin, a fi necorelat cu natura publică a disertațiilor de doctorat.

Contractele de studii, care ar trebui să detalieze și orice particularități legate de Proprietate Intelectuală și Rezultate, sunt încheiate de Universități cu studenții doctoranzi pe baza unui model standard, însă ca urmare a unor negocieri individuale. Astfel, studenții doctoranzi ar trebui să cunoască faptul că, în eventualitatea în care doresc orice prevederi derogatorii referitoare la Proprietate Intelectuală, aceștia ar trebui să le negocieze în mod punctual cu Universitățile și să le include în mod expres în contractul de studii.⁹¹

PERSONELE TERȚE CARE FURNIZEAZĂ SERVICII LEGATE DE REALIZAREA DE LUCRĂRI "LA COMANDĂ" (WORKS-FOR-HIRE)

După cum am menționat mai sus, în conformitate cu legislația privind drepturile de autor, dreptul de proprietate asupra lucrărilor "la comandă" aparține autorilor acestora în absența oricărei prevederi contractuale care stipulează contrariul. În eventualitatea în care OPC-urile decid să contacteze serviciile unui terț (persoane juridice sau persoane fizice autorizate), în locul angajării directe a autorului, în cazul în care furnizarea unor astfel de servicii generează Proprietate Intelectuală, acest lucru ar trebui abordat în mod specific prin contractul de servicii.

În afară de aceasta, Universitățile și INC-urile au obligația de a respecta legislația privind achizițiile publice cu ocazia contractării de

85 Articolul 168 alin. 10 din Legea Educației Naționale și articolul 8 alin. 4 din Legea nr. 111/1995 privind Depozitul legal de documente, republicată.

86 Aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011.

87 Articolul 7 din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației.

88 Articolul 19 din Codul studiilor universitare de doctorat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011.

89 Ordinul nr. 5110/2018 al ministrului educației naționale privind aprobarea standardelor naționale minimele pentru acordarea titlului de doctor.

90 Articolul 12 litera c din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și articolul 3 din Legea nr. 109/2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice.

91 Articolul 22 din Codul studiilor universitare de doctorat, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 681/2011.

servicii și orice cheltuieli necesare trebuie incluse în bugetul relevant și aprobate în conformitate cu regulamentul de ordine interioară al fiecărei instituții.

F. GESTIONAREA/ ADMINISTRAREA PROPRIETĂȚII INTELECTUALE

FACTORII RESPONSABILI

Există mai multe niveluri de gestionare/administrare a Proprietății Intelectuale în cadrul Universităților și INC-urilor, cel mai înalt nivel constând din Consiliul Științific. Acesta este responsabil de elaborarea strategiei de C&D, precum și a programelor specifice fiecărei instituții, luând toate măsurile necesare pentru realizarea tuturor obiectivelor de C&D. Fiecare Consiliu Științific funcționează pe baza propriului său Regulament intern. Astfel, orice politică privind Proprietatea Intelectuală care e posibil să trebuiască a fi adoptată și care ar putea reglementa modalitatea în care Proprietatea Intelectuală generată în cadrul unei anumite entități ar putea fi comercializată trebuie adoptată mai întâi de către Consiliul Științific din cadrul fiecărei OPC.

Din perspectivă financiară, Universităților li se permite să înființeze unități de cercetare distincte și autonome pe perioade limitate de timp și pe proiecte specifice, al căror buget și cheltuieli vor fi tratate distinct, cu aprobarea Senatului Universității. Această facilitate ar da posibilitatea unei gestionări mai ușoare a fondurilor private și unei implementări concomitente a mai multor activități de cercetare și dezvoltare derulate cu parteneri sau beneficiari privați.⁹²

Drepturile de Proprietate Intelectuală ale Universităților și INC-urilor sau dobândite/cesionate acestora pe bază contractuală vor fi înregistrate ca active necorporale în evidențele contabile relevante (ținând seama de faptul că se mențin evidențe separate pentru diferite linii de finanțare și diferite surse de venituri).

STIMULENTE SAU OBSTACOLE JURIDICE ÎNTÂMPINATE DE UNIVERSITĂȚI ȘI INC-URI ÎN LEGĂTURĂ CU ACTIVITĂȚILE DE

⁹² Articolul 131 din Legea Educației Naționale.

BREVETARE ȘI EXPLOATARE A PI

Actualizările recente ale legislației au crescut ponderea acordată comercializării Rezultatelor pentru clasificarea INC-urilor în sistemul național de cercetare-dezvoltare, crescând astfel stimulentele pentru transferul tehnologic. Referitor la stimulentele care există în cadrul legislației aplicabile cu privire la INC-uri, până pe la mijlocul anului 2019, veniturile generate de aceste instituții din comercializarea Rezultatelor nu cântăreau foarte mult în cadrul criteriilor stabilite pentru evaluarea și clasificarea acestora în cadrul sistemului național de cercetare-dezvoltare (maxim 10 puncte din cele 70 necesare pentru certificare), fapt care e posibil să fi contribuit la neadoptarea de către INC-uri a unei abordări mai comerciale în legătură cu diseminarea Rezultatelor.⁹³ În prezent, dat fiind faptul că acest element cântărește aproape jumătate din punctajul total minim, se anticipează că INC-urile vor adopta o abordare mai solidă și eficientizată a transferului tehnologic și cu o tendință de maximizare a exploatarei comerciale a Rezultatelor.

Cu titlu de excepție de la principiile Legii finanțelor publice, proiectele de cercetare științifică finanțate pe bază de concurs național pot beneficia de o plată în avans de până la 90% din finanțarea publică totală, spre deosebire de un procent maxim de 30% alocat altor plăți în avans efectuate din fonduri de la bugetul de stat.⁹⁴

G. COMERCIALIZAREA PROPRIETĂȚII INTELECTUALE

REGULI PRIVIND COMERCIALIZAREA PI

Ca regulă generală, Universităților și INC-urilor li se permite fără îndoială comercializarea PI și a Rezultatelor. Dezvoltarea capacității instituțiilor publice de a acționa din perspectivă comercială în domeniul inovării este de asemenea stabilită ca obiectiv în cadrul Strategiei Naționale CDI.⁹⁵

⁹³ Articolele Hotărârii de Guvern nr. 477/2019 privind aprobarea Normelor metodologice pentru evaluarea în vederea acreditării institutelor naționale de cercetare-dezvoltare și abrogarea Hotărârii de Guvern nr. 1062/2011 privind aprobarea Normelor metodologice pentru evaluarea în vederea acreditării institutelor naționale de cercetare-dezvoltare.

⁹⁴ Articolul 52 alin. 8 and 9 din Legea finanțelor publice.

⁹⁵ Aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 929/2014 ("Strategia

După cum am detaliat mai sus, OPC-urile ar trebui să-și asume aceste activități în cadrul oricăror limite aplicabile în legătură cu schema de finanțare relevantă.

O componentă a misiunii Universităților, astfel cum se prevede prin Legea Educației Naționale, constă din generarea și transferul de cunoștințe către societate prin cercetare științifică, dezvoltare, inovare și transfer tehnologic și prin valorificarea Rezultatelor acestora.⁹⁶

Rezultatele generate la nivel intern de Universități fac parte din patrimoniul instituției și, potrivit Legii Educației Naționale, Universitățile beneficiază de libertatea de a dispune de acestea, pe bază de aprobare din partea consiliului de administrație al acestora.⁹⁷

Legea Educației Naționale prevede în mod expres faptul că Universitățile, în mod individual sau prin asociere cu alte entități, pot înființa societăți, asociații și fundații. Universităților le este permisă participarea la capitalul acestora numai cu resurse financiare, brevete de invenții și alte drepturi de proprietate industrială.⁹⁸

Carta fiecărei Universități, astfel cum este aprobată aceasta de Senatul Universității și confirmată de Ministerul Educației, prevede regulile generale de management și funcționare a Universității. Carta poate prevedea reguli particulare potrivit cărora activele instituției pot fi utilizate în scopul cercetării științifice, precum și cerințele aplicabile pentru încheierea de acorduri cu instituții publice și entități comerciale.⁹⁹ Cu titlu de exemplu, un institut național de cercetare poate înființa entități comerciale sau poate deveni acționar/asociat în cadrul unei entități comerciale existente (societate cu răspundere limitată sau alt tip de societate) pe baza unei aprobări din partea propriului Consiliu de Administrație și Consiliu Științific. În acest sens, acesta poate utiliza doar propria experiență, propriile metode, tehnici, scheme, planuri, proceduri, rețete sau alte forme de know-how și/sau experiență științifică și

tehnologică, inclusiv în situații în care acestea sunt protejate de Drepturi de Proprietate Intelectuală, excluzând astfel orice active sau contribuții financiare.¹⁰⁰

MODALITĂȚI DE EXPLOATARE COMERCIALĂ A PI DE CĂTRE UNIVERSITĂȚI ȘI INC-URI

Legislația actuală prevede trei modalități majore cu privire la comercializarea Rezultatelor: înființarea unor unități de micro-producție, drepturile de licență și înființarea de societăți tinere (start-ups) sau de societăți în participație (spin-offs).

UNITĂȚI DE MICRO-PRODUCȚIE

Universităților le este permisă furnizarea de servicii și înființarea unor unități de micro-producție, centre de consultanță, precum și a altor unități pentru producție și cunoaștere și pentru transfer tehnologic.¹⁰¹

Activitățile legate de cercetare și dezvoltare desfășurate de INC-uri în propriul domeniu de activitate, cum ar fi furnizarea de servicii de consultanță, transfer tehnologic, micro-producție și activități comerciale, pot fi derulate cu aprobarea organismului coordonator din cadrul administrației publice centrale și cu cea a autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare și, după caz, cu avizul instituțiilor competente.¹⁰²

CESIONAREA SAU ACORDAREA DE LICENȚĂ UNEI SOCIETĂȚI PRE-EXISTENTE ASUPRA DREPTURILOR

În absența oricăror prevederi specifice în cadrul documentației de finanțare corespunzătoare Rezultatelor, acordarea de licență cu privire la Proprietatea Intelectuală de către OPC-uri către societățile existente va fi guvernată de cadrul legal relevant, în funcție de natura Proprietății Intelectuale.

INC-urile pot de asemenea dobândi participații în cadrul societăților existente, fapt care le permite să se implice în activitățile permanente

Națională CDI").

96 Articolul 117 din Legea Educației Naționale.

97 Articolul 229 din Legea Educației Naționale.

98 Articolul 129 din Legea Educației Naționale.

99 Articolul 128 din Legea Educației Naționale

100 Articolul 23 alin. (3) din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

101 Articolul 131 din Legea Educației Naționale.

102 Articolul 3 litera B din Hotărârea de Guvern nr. 637/2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a institutelor naționale de cercetare-dezvoltare.

de cercetare derulate de societățile existente în propriul domeniu relevant de activitate.

CESIONAREA SAU ACORDAREA DE LICENȚĂ UNUI START-UP A UNUI SPIN-OFF

Universităților le este permisă înființarea de societăți comerciale și de start-up-uri, în mod individual sau prin asocieri cu alte entități, cu condiția că aceste entități contribuie la creșterea performanței instituției și că nu există un impact negativ asupra activităților didactice, de cercetare și de consultanță ale acestora.¹⁰³

Cadrul legal nu stabilește limite cu privire la participarea Universităților în cadrul start-up, ci mai degrabă cu privire la contribuția adusă de acestea, deoarece Universitățile pot participa la capitalul acestora numai cu resurse financiare, brevete de invenții și alte drepturi de proprietate industrială.

INC-urile pot înființa entități noi pe bază de contribuție în natură care trebuie să conste exclusiv din experiența, metodele, tehnicile, schemele, planurile, procedurile, rețelele sau alte forme de know-how și/sau experiență științifică și tehnologică a acestora, inclusiv în situații în care acestea sunt protejate de drepturi de Proprietate Intelectuală.

În eventualitatea în care se optează pentru o societate de tip spin-off, Universitățile și INC-urile pot fie să acorde licență de Proprietate Intelectuală societății de tip spin-off fie pot utiliza Proprietatea Intelectuală cu titlu de contribuție în natură la societatea de tip spin-off.

ALTE SURSE GENERATOARE DE VENITURI

INC-urilor le este permisă furnizarea de servicii de consultanță și de expertiză în propriul domeniu de cercetare, astfel cum se detaliază prin Hotărârea de Guvern privind înființarea acestora și în propriile regulamente de ordine interioară.

Universitățile pot valorifica de asemenea serviciile de consultanță și își pot constitui propriile facilități, inclusiv active aflate în proprietatea statului, atât mobile cât și imobile, care sunt disponibile spre închiriere, cu prioritate

¹⁰³ Articolul 129 din Legea Educației Naționale.

în scopuri didactice.¹⁰⁴ Nota privind ajutoarele de stat elaborată de GBM stabilește pre-condițiile pentru aceasta în cazul infrastructurii de cercetare finanțate din fonduri UE.

Bunurile și clădirile finanțate din surse externe ar putea face obiectul anumitor restricții, în conformitate cu acordurile de finanțare aplicabile acestora și/sau cu cadrul legal aplicabil.

STABILIREA ENTITĂȚILOR DE INFRASTRUCTURĂ C&D: OFICIILE DE TRANSFER TEHNOLOGIC ȘI PARCURILE ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNOLOGICE

Universitățile și INC-urile pot înființa entități de infrastructură C&D, organizate ca departamente cu autonomie financiară, fără personalitate juridică, sau ca societăți și organizații neguvernamentale. Aceste entități de infrastructură, indiferent de forma de proprietate, operează pe baza principiilor managementului economic și autonomiei financiare și includ: incubatoare inovatoare de afaceri,¹⁰⁵ centre de transfer tehnologic,¹⁰⁶ centre de centre de informare tehnologică¹⁰⁷, birouri de legătură cu industria,¹⁰⁸ precum și parcuri științifice și tehnologice, toate acestea fiind acreditate pe baza procedurii de acreditare prevăzute de lege.¹⁰⁹

Un OTT este o entitate stabilită în cadrul structurii organizatorice a unei Universități

¹⁰⁴ Articolul 226 și articolul 2261 din Legea Educației Naționale.

¹⁰⁵ Facilitate înființată în scopul sprijinirii societăților tinere (start-up) pe parcursul primelor luni sau primilor ani (de funcționare). Aceasta oferă chirie, servicii și spații comune de birouri accesibile, instruire în domeniul managementului, asistență de marketing și beneficiază adesea de acces la anumite forme de finanțare.

¹⁰⁶ Entitate de infrastructură a cărei activitate constă din stimularea inovării și a transferului tehnologic în vederea introducerii rezultatelor cercetării în mediul de afaceri.

¹⁰⁷ Organizații care e furnizează asistență tehnologică, cum ar fi cercetare sau aplicare de bază, certificare sau control, diseminare de informații tehnologice, instruire și consultanță, grupurilor de societăți din același sector.

¹⁰⁸ Entitate a cărei principală activitate constă din stabilirea, menținerea și extinderea legăturilor dintre furnizorii de rezultate în domeniul cercetării și dezvoltării și mediul socio-economic (de afaceri) în scopul facilitării transferurilor tehnologice.

¹⁰⁹ Articolul 2 din Normele metodologice specifice din data de 2 aprilie 2003 privind funcționarea, evaluarea și acreditarea entităților din infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și modalitatea de susținere a acestora, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 406/2003

sau a unui INC responsabil de redactarea contractelor prin care este comercializată Proprietatea Intelectuală în sectorul privat.¹¹⁰ Cu titlu de exemplu practic, Universitatea din Cluj-Napoca a înființat un OTT care funcționează în baza unei decizii a Consiliului de Administrație. Această decizie stabilește de asemenea Politică privind proprietatea intelectuală a universității și atribuie OTT-ului sarcina de a încheia orice contracte comerciale privind exploatarea Proprietății Intelectuale. OTT-ul funcționează pe baza unui Regulament intern, care include tipurile de Proprietate Intelectuală care sunt protejate și modalitatea în care acestea pot fi exploatare comercial.¹¹¹

Activitățile OTT-urilor și ale altor entități de infrastructură se desfășoară pe bază contractuală. În acest sens, Autoritatea de Stat pentru Cercetare și Dezvoltare poate elabora contracte-cadru cu privire la transferul tehnologic au la servicii de dezvoltare tehnologică.¹¹²

Sprrijinirea financiară a entităților de infrastructură din domeniul C&D din fonduri publice se poate realiza în cadrul unor programe regionale, naționale și internaționale, potrivit cerințelor specifice ale acestora, în conformitate cu legislația în vigoare. Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Dezvoltare susține logistic și financiar, pe bază de sistem de cofinanțare, înființarea și dezvoltarea entităților de infrastructură.

Susținerea financiară pentru dezvoltarea entităților de infrastructură la nivel național, regional și local este asigurată prin utilizarea de fonduri alocate în acest sens ministerelor din fondurile administrațiilor publice locale interesate, precum și din fonduri proprii sau prin alte surse atrase.

Entitățile de infrastructură pot genera venituri proprii, în conformitate cu legislația în vigoare, din: a) închirierea spațiilor, utilajelor și echipamentelor, în cazul incubatoarelor

110 Articolul 85 litera (b) and (c) din Ordonanța privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică.

111 A se vedea Anexa 2

112 Articolul 9 din Normele metodologice specifice din data de 2 aprilie 2003 privind funcționarea, evaluarea și acreditarea entităților din infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și modalitatea de susținere a acestora, aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 406/2003.

tehnologice și de afaceri; b) redevențe ca urmare a transferului tehnologic; c) consultanță și asistență tehnică specializată; d) transfer de Proprietate Intelectuală și exploatarea acesteia; e) supervizarea utilizării drepturilor de Proprietate Intelectuală și a exploatării acestora; f) alte venituri rezultate din furnizarea de servicii în domeniu.

Parcurile științifice și tehnologice pot fi de asemenea înființate în scopul realizării transferului tehnologic și al valorificării Rezultatelor create de Universități și INC-uri.¹¹³ Acestea sunt înființate prin asociere în participațiune între Universități/INC-uri și companii naționale și societăți private, autorități publice locale, asociații profesionale și persoane fizice, atât de naționalitate română cât și străină, în următoarele scopuri: (i) transferul tehnologic al Rezultatelor către agenții economici și exploatarea comercială a acestora pe piața internă sau externă; (ii) implicarea unor profesioniști reputeți din domeniul de cercetare și din învățământul superior, precum și formarea tinerilor pentru activități de cercetare; (iii) contractarea de fonduri private pentru educație și cercetare; (iv) valorificarea Rezultatelor la valoarea de piață, (iv) încurajarea Universităților și INC-urilor să exploreze noi surse de finanțare.

Aceste parcuri tehnologice pot beneficia de deduceri de impozite cu privire la facilitățile și fondurile publice ale acestora. Cadrele didactice, cercetătorii, studenții și absolvenții cursurilor postuniversitare, precum și inventatorii deținători de brevete de invenții vor fi angajați cu prioritate în cadrul activităților parcurilor științifice și tehnologice.

ADMINISTRAREA ASIGURATĂ DE UN TERȚ (DE EXEMPLU DE UN OTT PRIVAT)

Legea Educației Naționale nu interzice în mod expres transferul administrării Proprietății Intelectuale deținute și/sau generate de Universități, însă prevede faptul că vor fi create structuri tehnico-administrative pentru administrarea activităților de cercetare și dezvoltare desfășurate de personalul instituției.¹¹⁴ Este neclar dacă astfel de structuri

113 Ordonanța de Guvern nr. 14/2002 privind constituirea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice.

114 Articolul 189 din Legea Educației Naționale.

ar putea fi și entități terțe. Nu se prevede nicio restricție expresă în acest sens în ceea ce privește INC-urile.

RĂSPUNDERE

Răspunderea publică pentru gestionarea finanțării din cadrul Universităților ar trebui în general să revină rectorului Universității și decanului facultății, respectiv consiliului de administrație al INC-urilor. Răspunderea suplimentară poate fi atrasă pe baza prevederilor generale privind răspunderea civilă și penală, precum și în conformitate cu acordurile de finanțare. Cu toate acestea, Legea Educației Naționale prevede în mod specific faptul că rectorul și decanul nu dețin prerogative de autoritate publică.¹¹⁵

INC-urile au libertatea de a decide cu privire la investițiile făcute potrivit domeniului de activitate al acestora. Răspunderea INC-urilor este limitată la valoarea patrimoniului acestora. Niciunul dintre bunurile acestora nu poate face obiectul unei executări silite și nici nu poate fi grevat de nicio sarcină, cu excepția cheltuielilor efectuate în legătură cu obiectivele speciale de interes național și a anumitor echipamente finanțate din resurse de la bugetul de stat.¹¹⁶

Potrivit Ordonanței privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică, statul român suportă riscul inerent legat de procesul de cercetare și dezvoltare. Ordonanța prevede faptul că statul român recunoaște riscul ca procesul de C&D să nu conducă la Rezultatele dorite, acela că e posibil ca Rezultatele să nu poată fi comercializate etc. Un astfel de risc este suportat de către stat, iar criteriile privind recuperarea fondurilor, dacă acest lucru este necesar, sunt prevăzute prin legislația secundară.

Potrivit Codului Civil Român, angajatorii sunt răspunzători pentru conduita propriilor angajați în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau a scopului acestora.¹¹⁷

STIMULENTE SAU OBSTACOLE JURIDICE ÎNTÂMPINATE DE

¹¹⁵ Articolul 207 din Legea Educației Naționale.

¹¹⁶ Articolul 20, 27 și 28 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

¹¹⁷ Articolul 1373 din Codul Civil Român, adoptat prin Legea nr. 287/2009.

UNIVERSITĂȚI ȘI INC-URI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ÎNFIINȚAREA DE SOCIETĂȚI DE TIP SPIN-OFF

Facilitățile fiscale acordate în domeniul cercetării și dezvoltării sunt aplicabile și în cazul societăților de tip spin-off înființate de Universități și INC-uri, iar acestea au fost stabilite încă din anul 2015, chiar dacă aplicarea acestora a fost amânată din cauza lipsei unui cadru de reglementare privind aplicarea acestora până în anul 2017. Printre acestea se numără următoarele:

- facilități fiscale care constau dintr-o deducere suplimentară de 50% aplicată cheltuielilor suportate în scopul activităților de cercetare și dezvoltare și amortizarea accelerată a echipamentelor destinate cercetării și dezvoltării;¹¹⁸
- scutiri de impozit pe profit aplicate entităților care desfășoară în mod exclusiv activități de cercetare și dezvoltare pe primii 10 ani de activitate, în limitele ajutorului de stat;¹¹⁹
- scutiri de impozit pe venit aplicate veniturilor angajaților din domeniul cercetării și dezvoltării și veniturilor asimilate acestora pentru întreaga echipă de proiect.¹²⁰

Stimulentele care ar putea încuraja în mod direct înființarea de societăți de tip spin-offs ar putea fi acelea care le dau posibilitatea Universităților și INC-urilor să deruleze proceduri de achiziții publice prin utilizarea fondurilor cu o reducere de 50% a plafoanelor aplicabile achizițiilor publice, precum și a taxelor pentru înregistrarea unor astfel de proceduri în cadrul sistemului electronic de achiziții publice. În afară de aceasta, se aplică o deducere de 80% taxelor aferente înregistrării brevetelor de invenții și celor aferente reînnoirii acestora pentru invenții deținute de Universități și INC-uri.¹²¹

RESTRIȚII APLICATE SOCIETĂȚILOR DIN ROMÂNIA ÎN LEGĂTURĂ CU EXPLOATAREA

¹¹⁸ Articolul 20 alin. 1 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

¹¹⁹ Articolul 221 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

¹²⁰ Articolul 60 alin. 3 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

¹²¹ Articolul 84 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Nu am identificat niciun fel de restricții relevante care să le interzică societăților private din România să exploateze în scop comercial Proprietatea Intelectuală generată de Universități și INC-uri.

POLITICA PRIVIND PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ / TRANSFERUL TEHNOLOGIC PENTRU UNIVERSITĂȚI ȘI INC-URI

Un nivel oarecum inegal de “sofisticare” a abordării exploatarei comerciale a Proprietății Intelectuale, a Rezultatelor și a transferului tehnologic este reflectat de regulamentele de ordine interioară ale diferitelor Universități și INC-uri, precum și de numărul și diversitatea proiectelor generatoare de venituri derulate.

Unul dintre obstacolele identificate constă într-un nivel mai degrabă redus al cunoașterii principiilor de bază din domeniul Proprietății Intelectuale, care se adaugă la nivelul complex de expertiză juridică ce pare a fi necesar pentru configurarea activităților și pentru o corectă identificare a oportunităților și restricțiilor legate de valorificarea PI. Cu titlu de exemplu, în ciuda faptului că Comisia Europeană a emis încă din anul 2008 o Recomandare privind gestionarea Proprietății Intelectuale în activitățile de transfer de cunoștințe și un Cod de bune practici pentru universități și alte organizații publice de cercetare, îndrumările sale concise și care continuă să prezinte relevanță nu au beneficiat de o reacție la nivel național sub forma unei abordări orientate către venituri, abordare armonizată cu abordarea gestionării și dreptului de proprietate asupra Proprietății Intelectuale, a unei diseminări corespunzătoare a materialelor cuprinzând îndrumări și cele mai bune practici care să fie implementate în rândul organismelor publice sau a stimulării și reglementării înființării de societăți în participație (spin-offs).¹²²

DISTRIBUIREA VENITURILOR REZULTATE DIN COMERCIALIZAREA PI

Reguliile generale lasă criteriile concrete

privind remunerarea să fie stabilite în mod liber de către părțile contractante pe bază de negocieri, în limitele cheltuielilor bugetate și aprobate.

Cu titlu de excepție, cu privire la invențiile create de angajații Universităților sau ai INC-urilor, remunerarea este calculată ca un procentaj minim de 30%, aplicat veniturilor efective generate pentru angajator din exploatarea comercială a unei astfel de invenții.

Personalul din cercetare are dreptul de a obține lunar un venit neplafonat în cazul în care acesta derulează mai multe proiecte finanțate atât din surse naționale cât și internaționale, precum și dacă activitatea de cercetare desfășurată de acesta conduce la transfer tehnologic sau valorificare.¹²³ Particularitățile suplimentare aplicabile personalului din cercetare-dezvoltare sunt detaliate în Anexa 2.

Universitățile se bucură de autonomie în ceea ce privește propria gestiune financiară și, în calitatea acestora de instituții publice, sunt scutite de impozitul pe profit.¹²⁴

INC-urile trebuie mai întâi să plătească impozitul pe profit, ca mai apoi: (i) să acopere pierderile contabile aferente anilor anteriori; (ii) să aloce 20% din sumele rămase pentru cheltuieli de personal, (iii) să aloce un procent de până la 60% pentru dezvoltare și investiții în conformitate cu propria politică de investiții și ulterior (iv) să dispună în mod liber de sumele rămase.¹²⁵

¹²² Disponibilă la adresa <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4cc4d955-3140-442e-b1e6-104abd0a5fd8>, accesată ultima oară la data de 19.06.2020.

¹²³ Articolul 23 din Legea nr. 319/2003.

¹²⁴ Articolul 15 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.

¹²⁵ Articolul 25 din Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică.

H. ACȚIUNI ȘI POTENȚIALE ÎMBUNĂTĂȚIRI VIITOARE

ÎMBUNĂTĂȚIREA CADRULUI LEGISLATIV

Această analiză relevă faptul că există deja un cadru legal de bază adecvat care să le permită Universităților și INC-urilor să valorifice Rezultatele, cel puțin la nivel general.

Cu toate acestea, cadrul legislativ este extrem de fragmentat și necesită eforturi extinse pentru identificarea normelor legislative specifice aplicabile unui anumit Rezultat și pentru corelarea acestor norme între ele. Mai mult decât atât, anumite prevederi legale sunt vagi sau neclare și dificil de interpretat și de aplicat.

Ca o consecință a aspectelor menționate mai sus, regimul juridic pe ansamblu al PI pare a fi dificil de explorat de către OTT-uri. Pentru depășirea acestei dificultăți, există trei (3) tipuri principale de direcții de acțiune: (a) o acțiune direcționată la nivel local, care urmează a fi implementată de Universități și INC-uri, care pot elabora un document de tipul "Cele mai bune practici" sau un Ghid care să cuprindă toate măsurile necesare pentru deconstruirea regimului juridic al PI și asigurarea unei transparențe, clarități și previzibilități crescute, (b) o acțiune direcționată la nivel național, o inițiativă de armonizare a întregii legislații aplicabile și de consolidare a acesteia într-un document-cadru destinat reglementării unitare și coerente a sectorului sau (c) o abordare mixtă, aceasta însemnând că acțiunea ar trebui direcționată atât la nivel local cât și la nivel național în vederea eficientizării și consolidării cadrului legislativ și a facilitării aplicării acestuia.

Toate acțiunile menționate mai sus ar trebui discutate cu toți factorii implicați relevanți și ar trebui analizate și validate de către aceștia, de ADR-uri, OCP-uri, ministerele relevante, precum și de organismele profesionale relevante din sectorul privat, deoarece acest proces aduce beneficii tuturor factorilor din acest sector.

Nu în ultimul rând, au fost identificate cazuri de cele mai bune practici, prezentate în cele

ce urmează, care ar putea constitui un bun punct de pornire care să fie urmat de OCP-uri similare:

EXEMPLE DE CELE MAI BUNE PRACTICI

Institutul Național pentru Cercetare-Dezvoltare în Informatică – ICI București are ca obiect principal de activitate cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică în domeniul tehnologiilor informației și de comunicații, sprijinirea dezvoltării societății informatice, activități de instruire și specializare profesională în domeniul său de activitate, comerț național, operațiuni de export-import, producție și marketing și furnizează servicii cu valoare adăugată în domeniul tehnologiei datelor și al comunicării.¹²⁶

Carta Universității Babeș-Bolyai stabilește faptul că unitățile de cercetare din cadrul acestei instituții dispun de buget propriu și își pot finanța activitățile în asociere cu organisme, instituții și societăți naționale și internaționale și că își pot valorifica Rezultatele prin intermediul "rapoartelor, publicațiilor, brevetelor de invenții și prin organizarea de evenimente științifice".¹²⁷

După cum am menționat deja, Universitatea din Cluj are de asemenea înființat un OTT, care funcționează în baza unei decizii a Consiliului de Administrație al universității. Decizia stabilește Politică privind proprietatea intelectuală a universității și însărcinează OTT-ul cu elaborarea și încheierea oricăror acorduri comerciale privind exploatarea Proprietății Intelectuale. OTT-ul funcționează în baza unui regulament de ordine interioară, care detaliază tipurile de Proprietate Intelectuală protejate și modalitatea în care acestea pot fi comercializate.

În ceea ce privește contractele de finanțare publică, contractul standard de finanțare pentru concursul de Proiecte de Cercetare Exploratorie pentru anul 2020 oferă un exemplu util de îndrumar cu privire la aspectele majore care trebuie avute în vedere în ceea ce privește Proprietatea Intelectuală, astfel cum se detaliază mai sus.¹²⁸

¹²⁶ Înființat prin Hotărârea de Guvern nr. 1621/2003.

¹²⁷ Disponibilă la adresa <https://www.ubbcluj.ro/ro/infoubb/>.

¹²⁸ Aprobata prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4245/2020, disponibilă la adresa <https://CMFISCSU.gov.ro/proiecte-de-cercetare-exploratorie>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020

SUSȚINEREA ELABORĂRII UNEI POLITICI NAȚIONALE PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA EXPLOATĂRII COMERCIALE A PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE – IMPLICAREA PRINCIPALILOR FACTORI INTERESAȚI

Elaborarea unei politici naționale ar putea stimula comercializarea proprietății intelectuale. În acest sens, este necesară implicarea principalilor factori interesați. După cum am prezentat în detaliu mai sus, normele metodologice pentru acreditarea, evaluarea și administrarea Universităților și INC-urilor, precum și cele referitoare la schemele de finanțare sunt elaborate de organismele sau autoritățile consultative care funcționează în subordinea Ministerului Educației și Cercetării.

Organismul Intermediar pentru Cercetare, care funcționează în cadrul Ministerului Educației și care gestionează fondurile și programele derulate în cadrul Programului Operațional pentru Competitivitate (POC 2014-2020),¹²⁹ este de asemenea finanțat prin astfel de scheme finanțare.¹³⁰ Unele proiecte majore de C&D, cum ar fi cel de Infrastructură de Lumină Extremă-Fizică Nucleară (ELI-NP) sau Centrul Internațional de Studii Avansate pentru Sisteme Fluvii – Mări (DANUBIUS-RI), sunt de asemenea finanțate prin astfel de scheme de finanțare.

Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior – CNFIS, organism

129 Aprobata prin Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului.

130 Axa Prioritară 1 "CDI în sprijinul competitivității economice și al dezvoltării afacerilor" și cele aferente Programului Operațional pentru Creșterea Competitivității Economice (POSCCE 2007-2013), Axa Prioritară 2 "Competitivitate prin cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare" pe bază de acord cu părțile implicate, <http://www.poc.research.gov.ro/articol/4164/prezentare-oi-cercetare>, accesată ultima oară la data de 18.06.2020.

consultativ național fără personalitate juridică, responsabil pentru înaintarea de propuneri de metodologii pentru finanțarea publică acordată Universităților pe bază de contract.

Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă elaborează propuneri, documentație și metodologie pentru implementarea Strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă 2030, inclusiv prin inițiative legislative, în vederea acordării de sprijin și consiliere cu privire la abordările inovatoare ale dezvoltării durabile.¹³¹

Consiliul Național pentru Transfer Tehnologic și Inovare - CNTTI este un organism consultativ fără personalitate juridică al Ministerului Cercetării și Inovării. Rolul CNTTI este acela de a asigura cadrul de consultare și consens pentru stimularea și absorbția inovării, pentru facilitarea transferului tehnologic în scopul valorificării Rezultatelor cercetării obținute în cadrul unităților și instituțiilor de cercetare și dezvoltare în mediul economic prin identificarea elementelor și acțiunilor comune ale celor două comunități și prin promovarea sinergiilor și complementarităților în cadrul finanțării dezvoltării tehnologice și inovării.¹³²

UEFISCDI, instituție publică aflată în subordinea Ministerului Educației Naționale, care acordă asistență CNFIS la elaborarea metodologiei și documentațiilor pentru finanțarea învățământului superior și care coordonează anumite programe incluse în Planul Național CDI, precum și alte proiecte de C&D.¹³³

Angajarea acestor organisme consultative în scopul (i) clarificării, prin intermediul legislației secundare, a standardelor pentru gestionarea și exploatarea comercială a Proprietății Intellectuale și a Rezultatelor și (ii) încurajarea unei abordări mai profitabile a activităților economice vizate de Universități și INC-uri prin consolidarea rolului acestora în cadrul

131 Articolul 3 din Hotărârea de Guvern 114/2020 privind constituirea Consiliului Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă

132 Astfel cum se prevede prin Ordinul ministrului cercetării și inovării nr. 214/2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Consiliului Național pentru Transfer Tehnologic și Inovare, precum și a componenței nominale a acestuia

133 Ordonanța de Guvern nr. 62/1999 privind înființarea Unității Executive pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare, aprobată cu modificări prin Legea nr. 150/2020.

procedurilor de acreditare și evaluare, ar putea constitui o modalitate eficientă și rapidă de stabilire a unei politici naționale armonizate.

ELABORAREA UNUI MODEL DE POLITICĂ PRIVIND PROPRIETATEA INTELLECTUALĂ CARE SĂ FIE UTILIZAT DE UNIVERSITĂȚI ȘI INC-URI

Universitățile și INC-urile ar beneficia de pe urma existenței unei politici clare, cuprinzătoare și coerente în domeniul proprietății intelectuale, pe care să o utilizeze în cadrul propriilor activități de comercializare a Proprietății Intelectuale în sectorul privat.

RESURSE ALOCATE ÎN MOD SPECIFIC PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Ecosistemul român de cercetare ar putea beneficia de pe urma unor resurse de know-how destinate PI, incluzând un manual PI și utilizarea resurselor oferite de platformele online existente.

Un astfel de Manual cu privire la Proprietatea Intelectuală ar trebui să trateze:

- finanțarea și gestionarea fondurilor publice;
- reguli clare privind răspunderea și proceduri pentru reducerea riscurilor;
- angajarea-selecția personalului din cercetare, clauze-model în contractul individual de muncă referitoare la confidențialitate, secrete comerciale/de stat, dreptul de proprietate asupra Proprietății Intelectuale și asupra Rezultatelor, metode de evaluare și scheme de remunerare/stimulare, conflicte de interese și participarea la societăți în participație (spin-offs);
- fluxuri interne de lucru pentru identificarea, protejarea și administrarea proprietății intelectuale și a Rezultatelor cu valoare comercială pe parcursul procesului creativ și de cercetare și până la comercializarea acestora;
- organizarea unor echipe interne de marketing și vânzări, precum și a unor

unități de licențiere;

- diversificarea serviciilor oferite mediului de afaceri;
- înființarea de societăți tinere și de societăți în participație (start-ups și spin-offs) și de entități de infrastructură;
- exemple de politici interne cu privire la protejarea know-how-ului și a secretelor comerciale.

În ultimii ani, au fost create mai multe platforme online destinate domeniului C&D, uneori acestea având destinații care se suprapun. Iată doar câteva exemple:

- **BrainMap** - platformă online care reunește experți români și străini în scopul facilitării și simplificării procesului de evaluare a proiectelor de cercetare finanțate prin UEFISCDI, a selectării membrilor comitetelor consultative din domeniul cercetării și al învățământului superior și a conectării resurselor umane din domeniul C&D;¹³⁴
- **EURAXESS** - portal online care sprijină interacțiunea dintre cercetători, antreprenori, universități și mediul de afaceri. Informațiile oferite de EURAXESS susțin mobilitatea cercetătorilor în orice loc și asigură accesul la posturile vacante din domeniul cercetării, la oportunități de finanțare și la servicii personalizate în fiecare stat.¹³⁵
- **UDiManager** - o platformă de tip „ghişeu unic” ce facilitează implementarea anunțurilor referitoare la proiectele de C&D incluse în Planul Național C&D&I și susține și alte programe, cum ar fi Mecanismele Financiare SEE & Norvegia, Forumul AAL 2014, Apelul Transnațional Comun FLAG-ERA (JTC) 2016, apelul QuantERA 2017 sau INNOVOUCHER 2018 Ca.¹³⁶
- Participarea la sistemul românesc de infrastructură de cercetare - **ERRIS** - prima platformă online românească ce face conexiunea dintre deținătorii de

134 <https://www.brainmap.ro/>, accesată ultima oară la data de 19.06.2020.

135 <https://www.euraxess.gov.ro>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

136 <https://CMFISCSU-direct.ro/>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

infrastructură de cercetare și potențialii clienți (cercetători și reprezentanți ai companiilor) pentru rezervarea de servicii oferite de infrastructurile publice și private din domeniul cercetării din România.¹³⁷

- **ReNITT** acționează în calitate de punct de referință național pentru principalii factori implicați din domeniul transferului tehnologic, promovând schimburile de know-how, experiență, metodologii și cele mai bune practici, și stimulează integrarea, specializarea și marketingul inovării în IMM-uri și accesul la finanțare.¹³⁸

Aceste platforme ar putea fi reunite și utilizate în scopul diseminării know-how-ului din domeniul Proprietății Intelectuale, a celor mai bune practici, pentru a asigura o suficientă comunicare între organismele de reglementare și Universități și INC-uri, stabilind astfel o abordare națională coerentă cu privire la administrarea și exploatarea comercială a Rezultatelor.

În plus, platformele pot acționa în calitate de birou de legătură pentru avocații specializați în domeniul Proprietății Intelectuale, agenții de brevetare, agenții din domeniul tehnologiei, serviciile de evaluare și cu privire la know-how-ul aferent, precum și pentru experți în domeniul finanțării naționale și europene, al managementului de proiect și al marketingului.

INSTRUIRE/FORMARE ÎN DOMENIUL PROPRIETĂȚII INTELECTUALE

Introducerea Proprietății Intelectuale ca disciplină în programa de studii a universităților și organizarea de cursuri specializate în acest domeniu pentru personal ar putea contribui la creșterea nivelului de înțelegere de către toți factorii interesați implicați în generarea și comercializarea Proprietății Intelectuale.

¹³⁷ <https://erris.gov.ro/>, accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

¹³⁸ <http://site.roinnr.ro/?module=info&id=7> accesată ultima oară la data de 16.06.2020.

Anexe

ANEXA 1. DEFINIȚII ALE TERMENILOR ȘI LEGISLAȚIA ROMÂNĂ

Proprietate Intelectuală	<p>Înseamnă toate drepturile prevăzute de legislația română în vigoare, inclusiv, fără limitare, drepturi de autor, drepturi conexe, drepturi similare drepturilor de autor, drepturi sui-generis asupra bazelor de date, orice drepturi asupra oricăror aplicații software, orice drepturi asupra oricăror configurații software și hardware, drepturi asupra invențiilor, drepturi asupra brevetelor decurgând din aplicarea brevetului, drepturi derivând din certificate de brevet, drepturi legate de realizări tehnice, drepturi asupra modelelor de utilitate, drepturi derivând din aplicarea modelelor de utilitate, drepturi derivând din certificatele de model de utilitate, drepturi derivând din aplicarea unei mărci comerciale, drepturi derivând din certificate de mărci comerciale, drepturi asupra indicațiilor geografice, drepturi derivând din certificatele privind indicațiile geografice, drepturi asupra desenelor și modelelor, drepturi derivând din aplicarea desenelor și modelelor, drepturi decurgând din certificatele aferente desenelor și modelelor, drepturi asupra topografiilor semiconductoarelor, drepturi derivând din certificate aferente topografiilor și semiconductoarelor, drepturi asupra mărcilor/denumirilor comerciale, drepturi asupra denumirilor de domenii, drepturi de know-how, drepturi asupra informațiilor confidențiale (inclusiv, fără limitare, asupra secretelor comerciale), toate înregistrările efectuate și înregistrările în curs referitoare la oricare dintre drepturile menționate mai sus, beneficiul asupra oricărei înregistrări în curs și dreptul de a solicita înregistrarea unor astfel de drepturi, precum și drepturi, puteri sau beneficii la acțiune derivate sau rezultate din acestea referitoare la oricare dintre drepturile menționate mai sus, inclusiv dreptul la acțiune împotriva oricărei încălcări și dreptul la acțiune pentru recuperarea oricăror prejudicii suferite pentru încălcări din trecut ale acestora.</p>
Ordonanța privind Cercetarea Științifică și Dezvoltarea Tehnologică	<p>Înseamnă Ordonanța nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică, cu modificările ulterioare</p>
Legea privind brevetele de invenție	<p>Înseamnă Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, republicată;</p>
Legea privind modelele de utilitate	<p>Înseamnă Legea nr. 350/2007 privind modelele de utilitate, cu modificările ulterioare;</p>
Legea privind protecția topografiilor produselor semiconductoare	<p>Înseamnă Legea nr. 16/1995 privind protecția topografiilor produselor semiconductoare;</p>
Legea privind protecția noilor soiuri de plante	<p>Înseamnă Legea nr. 255/1998 privind protecția noilor soiuri de plante, republicată;</p>
Legea privind protecția desenelor și modelelor	<p>Înseamnă Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor, republicată;</p>
Legea privind dreptul de autor	<p>Înseamnă Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată;</p>
Legea Educației Naționale	<p>Înseamnă Legea Educației Naționale nr. 1/2011</p>

Legea privind mărcile și indicațiile geografice	înseamnă Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice, republicată;
OSIM	înseamnă Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România;
Regulamentul de aplicare a Legii privind brevetele de invenție	înseamnă Hotărârea de guvern nr. 547/2008 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii privind brevetele de invenție.
Regulamentul de aplicare a Legii privind protecția noilor soiuri de plante	înseamnă Hotărârea de guvern nr. 984/2007 Regulamentul de aplicare a Legii privind protecția noilor soiuri de plante;
Normele de aplicare a Legii privind protecția topografiilor produselor semiconductoare	înseamnă Ordinul nr. 6/2007 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii privind protecția topografiilor produselor semiconductoare.
Regulamentul de aplicare a Legii privind protecția desenelor și modelelor	înseamnă Hotărârea de guvern nr. 211/2008 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii privind protecția desenelor și modelelor.

1. În ceea ce privește universitățile, principala legislație aplicabilă constă din:

- Legea Educației Naționale nr. 1/2011
- Carta fiecărei universități, astfel cum este aprobată de Senatul universității și confirmată Ministerul Educației;
- Ordonanța privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică;
- Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare ("Legea nr. 319/2003");
- Legea nr. 158/2017 pentru stimularea personalului de cercetare, dezvoltare și inovare din instituții de învățământ superior de stat și unități de cercetare-dezvoltare-inovare din sistemul național în vederea impulsării procesului de dezvoltare economico-socială și culturală a României.

2. În ceea ce privește INC-urile, principala legislație aplicabilă constă din:

- Ordonanța privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică;
- Legea nr. 319/2003;
- Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare;
- Hotărârea de guvern nr. 477/2019 privind aprobarea Normelor metodologice pentru evaluarea în vederea acreditării institutelor naționale de cercetare-dezvoltare și Ordinul nr. 529/2019 al ministrului cercetării și inovării pentru aprobarea instrucțiunilor de aplicare a acestora;
- Hotărârea de guvern nr. 929/2014 privind aprobarea Strategiei naționale de cercetare, dezvoltare și inovare 2014 – 2020;
- Ordinul nr. 4947/2016 al ministrului educației naționale și cercetării științifice privind încadrarea în activitatea de cercetare-dezvoltare aplicativă și/sau de dezvoltare

tehnologică.

- Ordonanța de guvern nr. 14/24 ianuarie 2002 privind constituirea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice, aprobată prin Legea nr. 50 din data de 21 ianuarie 2003;
- Hotărârea de guvern nr. 290 din data de 2 martie 2006 pentru aprobarea Strategiei de stimulare a dezvoltării rețelei naționale de incubatoare de afaceri;

3. În afară de aceasta, particularitățile fiecărui INC și patrimonial inițial al acestora (inclusiv orice capital de cunoaștere) sunt prevăzute prin Hotărârea de guvern adoptată în legătură cu înființarea acestora.

4. Legislație referitoare la finanțare

- Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice “Legea Finanțelor Publice”
- Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale
- Hotărârea de guvern nr. 399/2015 privind regulile de eligibilitate a cheltuielilor efectuate în cadrul operațiunilor finanțate prin Fondul European de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune 2014-2020

5. Legislația privind informațiile publice

- Legea nr. 109/2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice
- Hotărârea de Guvern nr. 387/2020 pentru aprobarea Listei cuprinzând categoriile de informații secrete de stat din domeniul de activitate al Serviciului de Telecomunicații Speciale
- Hotărârea de Guvern nr. 1000/2019 pentru aprobarea Listei cuprinzând categoriile de informații clasificate secrete de stat, pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Consiliul Legislativ, precum și termenele de clasificare aferente acestora
- Hotărârea de Guvern nr. 1001/2019 pentru aprobarea listelor cuprinzând categoriile de informații clasificate secrete de stat pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Ministerul Justiției, precum și de unitățile aflate în subordinea ori în coordonarea acestuia și termenele de
- Hotărârea de Guvern nr. 540/2018 pentru aprobarea listei cuprinzând categoriile de informații secrete de stat, pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice sau de instituțiile publice și organele de specialitate ale administrației publice centrale din subordinea sau în coordonarea acestuia, precum și termenele de clasificare aferente
- Hotărârea de Guvern nr. 936/2017 pentru aprobarea listei cuprinzând categoriile de informații secrete de stat, pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene sau de instituțiile publice și organele de specialitate ale administrației publice centrale din subordinea acestuia, precum și termenele de clasificare aferente
- Hotărârea de Guvern nr. 656/2016 pentru aprobarea Listei cuprinzând categoriile de informații clasificate secrete de stat pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, precum și de către instituțiile și structurile aflate în subordinea sau sub autoritatea acestuia, și termenele de clasificare aferente acestora
- Ordinul ministrului apărării naționale nr. 16/2016 pentru aprobarea Ghidului de clasificare a informațiilor în Ministerul Apărării Naționale
- Norma din anul 2013 privind protecția informațiilor clasificate în Ministerul Apărării Naționale (Monitorul Oficial nr. 115 bis din data de 28 februarie 2013)

- Hotărârea de Guvern nr. 1349/2002 privind colectarea, transportul, distribuirea și protecția, pe teritoriul României, a corespondenței clasificate
- Hotărârea de Guvern nr. 585/2002 pentru aprobarea Standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România
- Hotărârea de Guvern nr. 702/2019 privind aprobarea listei cuprinzând categoriile de informații secrete de stat, pe niveluri de secretizare, elaborate sau deținute de Ministerul Cercetării și Inovării, precum și de instituțiile și unitățile de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și inovare care funcționează în subordinea, coordonarea sau sub autoritatea acestuia și a termenelor de menținere în nivelurile de clasificare.

ANEXA 2. REGULI GENERALE APLICABILE PERSONALULUI DIN DOMENIUL CERCETARE-DEZVOLTARE

Activitatea personalului din domeniul cercetare-dezvoltare desfășurată în cadrul unor structuri cu capital public, privat sau mixt, al unor instituții publice sau sub alte forme de colaborare ori în mod individual (incluzând astfel Universitățile și INC-urile) este considerată a fi de interes public. Aceasta include dezvoltarea cunoștințelor științifice, participarea la transferuri de cunoștințe și de tehnologii în toate domeniile vieții economice și sociale, precum și participarea la valorificarea eficientă a Rezultatelor pentru dezvoltarea durabilă a societății.¹³⁹

OPC-urile au obligația de întocmi bugete care să prevadă, printre altele, costurile alocate angajării directe și alte costuri de personal și să le înainteze spre aprobare organismelor de administrare a acestora.^{140,141}

Personalul din cercetare-dezvoltare își poate desfășura activitatea în cadrul Universităților și INC-urilor pe bază de "contract individual de muncă, în baza unui raport de angajare, în baza unui statut special prevăzut prin lege sau a unui ordin de delegare, ceea ce înseamnă că raporturile dintre instituție și cercetători pot fi guvernate de asemenea de dreptul muncii.¹⁴²

Ca regulă generală, sumele acordate cu titlu de remunerație angajaților din cadrul autorităților și instituțiilor publice, Universitățile și INC-urile fiind incluse în această categorie, sunt supuse unor plafoane legale, în funcție de experiența profesională și tipul postului.¹⁴³ Personalul Universităților și INC-urilor are dreptul de a primi majorări ale salariului de bază pentru studii de doctorat, sporuri de fidelitate, confidențialitate sau alte astfel de stimulente și trebuie să respecte cerințele privind Proprietatea Intelectuală și cele de confidențialitate prevăzute prin contractele individuale sau colective de muncă corespunzătoare și prin acordurile de finanțare a activității de cercetare.¹⁴⁴ Universitățile și INC-urile trebuie să asigure instruire și formare profesională continuă personalului din cercetare-dezvoltare și pot stabili centre de instruire/formare desemnate în acest sens. Instruirea/formarea în domeniul cercetării și dezvoltării este obligatorie pentru funcțiile de conducere.¹⁴⁵

Potrivit Statutului personalului din cercetare-dezvoltare, dezvoltarea profesională continuă a personalului și instruirea specializată pe domenii pentru funcțiile de conducere sunt finanțate de către Universități/INC-uri și pot fi găzduite în centrele de instruire/formare ale acestora.

Personalul din cercetare are dreptul de a obține lunar un venit neplafonat, în cazul în care acesta derulează mai multe proiecte finanțate atât din surse naționale cât și internaționale, precum și în cazul în care activitatea sa de cercetare conduce la transfer tehnologic sau la exploatare comercială.¹⁴⁶

Instituțiile și autoritățile publice care accesează fonduri europene, cu condiția că aceste costuri sunt cuprinse în finanțare, au posibilitatea de a înființa noi posturi în cadrul organigramei proprii destinate personalului necesar pentru implementarea proiectelor finanțate. Acest personal poate beneficia de o creștere salarială în funcție de timpul efectiv investit în proiect, de până la 50%¹⁴⁷ din

¹³⁹ Articolul 4 din Legea nr. 319/2003.

¹⁴⁰ Rectorul universităților este responsabil pentru gestionarea fondurilor publice, în conformitate cu articolul 213 alin. 6 din Legea Educației Naționale și articolul 22 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale.

¹⁴¹ Bugetul INC-urilor este aprobat de membrii Consiliilor de Administrație ale acestora, numiți de ministrul coordonator și aprobat de autoritatea națională pentru cercetare-dezvoltare și inovare în conformitate cu articolul 9 din Hotărârea de Guvern nr. 637/2003 pentru aprobarea Regulamentului - cadru de organizare și funcționare a institutelor naționale de cercetare -dezvoltare, astfel cum a fost modificată și completată prin Hotărârea de Guvern nr. 481/2019.

¹⁴² Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice, vice prim ministrului, ministrului economiei, comerțului și mediului de afaceri, ministrului finanțelor publice, ministrului muncii, familiei, protecției sociale și persoanelor vârstnice și al ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 4947 din data de 17 august 2016 privind încadrarea în activitatea de cercetare-dezvoltare aplicativă și/sau de dezvoltare tehnologică

¹⁴³ Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

¹⁴⁴ Articolul 23 and 24 din Legea nr. 319/2003.

¹⁴⁵ Articolul 26 din Legea nr. 319/2003.

¹⁴⁶ Articolul 23 din Legea nr. 319/2003.

¹⁴⁷ Hotărârea de Guvern nr. 325/2018 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind stabilirea condițiilor de înființare a posturilor

salariul corespunzător postului acestuia, în conformitate cu legislația generală privind funcționarii publici, pentru 80 de ore alocate pe lună.¹⁴⁸

în afara organigramei și a criteriilor pe baza cărora se stabilește procentul de majorare salarială pentru activitatea prestată în proiecte finanțate din fonduri europene nerambursabile.

148 Legea-cadru nr. 153/2007 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, cu modificările și completările ulterioare.

